

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**OPVSCVLVM PHILIPPI BERO||ALDI De Terręmotu &
Pestilen||tia, Cum Annotamentis || GALENI.|| Addita est
explicatarum in Anno||tamentis Galeni dictionum ||
TABVLA.||**

Beroaldo, Filippo

Straßburg, 1510

[urn:nbn:de:bsz:31-277224](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-277224)

1947

42 A 1237 RH

7y Stoffe

8

OPVSCVLVM PHILIPPI BERO
ALDI De Terremotu & Pestilen
tia, Cum Annotamentis
GALENI.

Addita est explicatarum in Anno //
tamentis Galeni dictionum
TABVLA.

(1510)

OPUSCULVM PHILIPPI STRO
ALDI De Terminatione & Pessione
lib. 1. Cap. 1. Annotamentis
GALINI.

Aditio est ad hunc tractatum in
terminis & pessione
TABVLA

AD MAXIMUM ANTISTITEM, D.

Erasmū Vitelliū Ep̄um Plocensem Philippi

Beroaldi Bononiensis Ep̄istola.

H Omines ego illos beatos puto, qui intus
forisq; sunt splendidissimi, in quibus & in
teriora & exteriora ornamenta collucent,
quorū virtuti fortuna cōiuncta est, quo in numero tu
cū primis maxime Antistes es p̄censendus, in quo &
corpis & animi, ac fortunę bona cōspiciunt. Sigdem Laus es
membroz cōpactione es decorus, fortunis opulen- piscopi
tus, maiestate ep̄ali venerabilis, v̄tute cultissimus. Et Plocen
cum religio atq; doctrina nodo pulcherrimo inter se sis.
copulatę cōfocientē, tāq; bene cōueniāt, q̄ bene gem
ma auro cludit, rose lilijs cōtexunt, in te cōnexio ista Gēma
religionis atq; doctrinę tam decora tam lucida, adeo sacerdo
decenter splendicat, vt flos disertorū, gēma sacerdo- tum
tum esse videaris, nec imerito, religio em̄, qua cōstat
vita mortaliū, anios nostros om̄i vitioz labe deterfa
defecat emaculatq; doctrina exornat & excolit, sine
qua nihil satis ornatū, nihil satis cultū esse potest. Tu
cum probe scires claritudinem nataliū parum claram
esse sine radiatione doctrinę, nitoremq; familię pa-
rum nitescere sine fulgore virtutis, non tam profapie
tuę splendore, quę tibi in Polonia honoratissima est,
q̄ radio literarum illustrari voluisti, quę te clarum fa-
uorabilem, monstrabilem apud Polonos tuos & im-
primis apud inclytissimū Lithuanie ducem Alexan-
drum effecerunt, qui cum te ex virtutibus cerneret archi
esse compactū, te ex omnibus potissimū delegit, quo grāmas
Archigrammateo, quem secretarium vulgo nomini teus.
tant, & cōsiliatore peculiariter vterē. Et profecto, vt
inquit versiculus ille prouerbialis, Principis est vir

A ij

tus maxim a nosce suos. Princeps tuus utpote prudē
tissimus circūspectissimusq; tuam in rebus principa
libus obeundis dexteritatē, prudentiā, eruditionem
solerter curiosoq; pspiciens, te ex oibus vnū existima
uit esse dignissimū valdeq; idoneū, quē legatū ad sa
lutādū reuerent et officiose pontificē maximū Alex
andrū destinaret. Tu itaq; iniunctā legatōnis hono
ratē puinciam tam diligenter, tam sinceriter, tam elo
quent peregisti, ut orōne luculēta & nitida, summā a
pōtifice maximo grā inieris, cui vel placuisse maxi
mus est honos, a q̄ in cōsistorio Cardinaliū pthono
Protho notari^o tariatus dignitate es decoratus. Interea cū nihil sem
a ponti per floreat, cum etas succedat etati, & rex regi substi
fice fa^z tuat, in locū sacratissimi Polonię regis Alberti, q̄ p id
ctus. tps decesserat, cōcordibus Polonoꝝ suffragijs, ingē
tiq; oim cōsensu, clarissimus dux tuus Alexander sub
Alexan rogatus susceptusq; est, idq; meritissimo. Quis em̄ cō
der suc/ modius succedere in fraternas opes poterat q̄ frater,
cessit re/ qs honestius in fraterno solio sedere q̄ frater. Quis
gi alber/ fraternū sceptrū decētius gestare q̄ frater. Deniq; qs
to. fratri optimo, maxioq; regi liberis carenti iustius fa
uorabiliusq; subrogaret q̄ frater optimus maximus
q; Alexander: qui cū sciret specimē regie maiestatis
amplissimū esse aulicos h̄re florentes, sicut ip̄e ad api
cis regalis fastigiū fuerat sublimatus, ita te q; post
renunciatā legationē ytutis tue pcellentis haud im
memor episcopali dignitate cōdecorauit, tibiq; epis
copatum Plocensem, quod sane sacerdotium sicuti
rex epi/ amplissimū ita opulentissimū est, cōdonauit. Quē tu
scopatū tamen, que tua est virtus, ante merueras q; acciperes.
dedit Et sane nō plus episcopatuū debes, q; tibi debear epi
scopat^o, nec plus ornāmēti ex ep̄atu accepisti, q; abs

te ep̄atus accepit. Multi q̄dem sunt ep̄i, sed pauci ep̄i
scopales hoc est digni ep̄atu. Tu certe choro illo vir-
tutum ep̄iscopaliū pulcherrimo stipatissimus coro-
naris, quas tuba euāgelij apostolus Paulus in ep̄isco-
po deposcit. Tu sobrius, tu morū probitate mōstra-
bilis, tu doctrinē honestatis ornatus, tu nulla su-
perbię labe decoloratus, nulla iracundię forde ma-
culosus, Deniq; vt vno vocabulo multa complectar,
tu irrep̄hēnsibilis es, qđ sane nomen est absolutissime
virtutis. Et cum hospitalitas deceat in primis ep̄m, tu
hospitalissimus. & cum tabes auaritię plerūq; antisti-
tes primarios inuadat, ac veluti gangrena per princi-
pes latissime serpat, qm̄ vt ait Prudentius, Om̄e hoim̄
rapit illa genus, tu ab hac pestilenti tabe resiliens, nul-
loq; neuo cupiditatis infectus, agis ep̄atum omni ex
parte munificū ac liberalē, tibi oblectamento est be-
nefica erogatio, existima scq; te nunq; magis noīa face-
re q̄ cum donas. Inde fit vt inter protomystras pōtifi-
cesq; transmōtanos maxime splendesca, vt inter tu-
os diligaris, colaris, honoreris. Imprimis Sacratiss-
mus rex Alexāder te suspicit ac fouet, animiq; tui p̄-
cellentes dotes regia caritate cōplectit. Qui in p̄sen-
tia cum ex more institutoq; regum chr̄ianorū legatio-
nem honoratissimā ad sūmum pontificem Iuliū secū-
dum reuerentissime salutandū, p̄standāq; vt dicitur
obediētiam mittere vellet, statim ad te respexit, teq;
p̄ oībus vnū peridoneū censuit, cui tantū munus in-
iungeret, & hanc honorificentia deferret, cuius iam
in cōsimili negotio industriā, fidem, eloquentiā foeli-
citer erat exptus. Tu itaq; legationis regię, que cultu-
visenda, comitatu copiosa, diuitijs opulenta, ad nos
transeunter accessit, caput & cōlumen, noīe regis tui

virtutes
ep̄ales.

Ep̄us ir-
rep̄hēsi-
bilis.

Auaris-
cia vt cā-
cer.

Liberal-
ep̄us
Plocen-
sis.

Legatis solē terrenū, hoc est, pontificē maximū, inter minora
onis re/ sidera, hoc est, inter cardinales radiantem venerabū
gię co/ dus adisti salutastiq; oratione, tam graui, tam erudita
lumen. tam tersa, vt cōsumatus orator merito sis visus, & le
Orator gationis regię munus fauorabiliter obieris. Magni
apd' pō ficū mehercule est in cōsistorio Senatus apfici in cō
uificem spectu sūmi pōtificis citra pturbationē dicere eloquē
ter, copiose, decēter. Magnū hoc ego duco pbari ma
ximo, sacratissimo, augustissimo p̄cipū oim, imo vt
verius loquar terreno deo, qui cum exritu solēnitatis
Paschalis rosam, qđ est pontificiū insigne spectatissi
mum, dare soleat legato exterarū gentiū honoratissi
mo, eam tibi potissimū dono dedit. Qui honos quis
Terres dam quasi cumulus accessit splendori tuę legationis
nus de/ In qua obeunda cū hac trāsires, tunc ego te officiose
us pōti & reuerenter salutauī, sumq; abste benigne ac comi
fex. ter acceptus, qui cū sis doctrina singlarip̄ditus, do
rosa pō ctrine p̄fessores amplecteris ac foues. Est em̄ ita nas
uificia. tura cōparatū, vt callens artis miret artificem, vt eru
ditus eruditionis amet Antistitem, tunc ego te cū li
Doctus bellorū meorū studiosum cupidūq; cognouissem, cō
doctos posui euestigio hoc opusculū. Idq; noi tuo nuncupa
amat. tim dedicauī, qđ vt esse posset monumentū meę in te
obseruantię numerosū atq; diuturnū, curiose elabo
raui, vt ab impressore elegatissimo Benedicto in mil
le exemplaria vno q̄si momento descriptū, & formis
excusum ederet, inuulgareturq;. Te quāso Antistes
maxime, quę tua est in rebus oibus comitas benigni
tasq;, vt munusculū hoc lī artū hilari frōte, & obuijs, vt
aiūt, manibus accipias, qđ te facturū habeo perfusa
sissimū. Scio em̄ apud ep̄m opulentū ac literatū auro
argentoq; p̄ciosius esse id genus donationis, quā ex

promptuario literario depromit, quæ sub incude Philippiæ percutitur, sub qua secundo sane opificio percutitur donato
in hodiernum sunt omniarie doctrinæ volumina multiiuga libraria.
et in præsentia format magistraque arte expolit opus multiplex, multiformique celatura variegatum, quod debeo &
debere me clara voce profiteor, clarissimo, amplissimo, liberalissimo, & omni cum honore mihi nominando Ioanni
episcopo Posnaniensi, meo (ut dicunt) compatri, qui me ante
antequam nosset muneribus episcopalis est persecutus, qui in
in comitatum fuit oppido que munificus, ad quam ex penitissimis usque
regionibus vasa argentea preciosa transmisit, cui tantum debeo, ut
debitum hanc dissolvere ut hoc nomen expungere, vno tamen modo possim, char
tacea. scilicet remuneratione, qua quidem vtar non minus diligenter,
quam libenter. Eaque remunerabor munificentissimum episcopum
Posnaniensem, quam ille sitienter expectat, quam pluris scio faciet,
quam Persicam galam Cræticam diuitias. Verum sicut aial quod
maius est, tanto diutius foras in vtero, sic & opus literarium,
quanto maius quantoque succosius, tanto exigit tempora diuturniora,
& cum fat cito fiat quicquid fat bene fit, dabo operam, ut per
præstanti nationem remunerationis veritate compensem. Interea tu
antistes maxime cape vultu serenato libellum hunc mun
steum sub tuo patrocinio æditum, atque sub tuo nomine in
uulgatum, quod doctrina remotior continetur, interiorisque literę
explicant, que quæso feriatas plegas, cuius argumentum & materiam
ex titulo cognosces. Vale decus antistiti, & Philippum Beroaldum
qui tibi deditissimus est mutuo amore complectere, necnon edulia hæc
nostra gustato, quorum adipata condimenta hominem interiorem
pinguitudine quadam salutariter poterunt saginare.

Laus episcopi
Posnaniensis

SALVE LECTOR.

Aristoteles Stagiritanus, naturæ cōsultissimus, in Meteorologia de terremotu pulchræ disputat. Idem in problematis multas de pestilentia quæstiunculas subtiliter dissoluit. At Philippus Beroaldus Bononiensem terremotū, rem posteriorū cognitione dignissimā describēs compluriū philosophorū scita placitaq; in medium affert, persæpe in parerga excurrens. De pestilentia causis remedijsq; haud minus luculente scribit. Et cum ad hanc rem medicorū dogmatibus opus haberet, factum est, vt Galenum euoluens, plura errata deprehēderit. idcirco in Galeno multa de prauata restituit, multa quæ inuersa erant aut p̄postere locata correxit. Neq; medicis solum, sed cuiuscūq; professionis studiosis, ob Beroaldinā eloquentiam, hoc censerī debet vtile opusculū, qd̄ inquisitione beati Rhenani, beneficio ac cōmunicatione Ioānis Diringeri Iurecōsulti, arte vero impēdiōq; Mathiæ Schurerij, venuste admodum est excusum. Bene vale qui legeris. Hæc in vrbe Schlettstatina, Cursim. XXV. Maij. Anno. M. D. X.

AD MAXIMUM ANTISTITEM, D.
ERASMUM VITELLIVM EPI
SCOPVM PLOCENSEM
PHILIPPI BEROALDI
BONONIENSIS
OPVSCVLVM.

OLONEM ILLVM LEGUM Atticarū cōditorem, quem inter septem sapientes gręcia cōcelebrat, demonstrasse olim ferūt vrbes nihil aliud esse, q̄ humana rum erumnarū domicilia, q̄bus luctus, męrores, tristitię mortaliū quasi septis includerentur. Et p̄fecto si iusti ratiocinatores esse voluimus, & rem equalance perpendere, haud dubie iudicabimus nihil homine miserius esse, nihil calamitosius, qui tot morbis corpis cōslicta, tot animi tormentis affligitur, qui tot turbīnibus fortunę fulminātis est obnoxius. Qui incendia, naufragia, precipitia, tectorū lapsus, tremores terre, sexcentaq; alia id genus pericula, & si non semp patitur, tamen pati potest. Merito itaq; celeberrimi dixerē scriptores, parentem rerū ac opificem naturā non tam matrem homini esse q̄ nouercā, quę instar amoris Plautini gustu dat dulce, amarum ad satietatem vsq; aggerit. Et Natura cum in limie Iouis Homerici duo sint dolia colloca hominē ta, alterū bonorū, alterū malorū, q̄ parce prohdolor nouer mortalibus bona instillant, q̄ large mala propinant. ca, Hauriūt pleriq; omēs ex cratera męroris largissimo Dolia haustu, paucissimi vero vix primoribus labris pocū dulcum dulcoris attingunt. Nec leticia quę homini raracōtingit, vllō est vel minimo męrore pēsanda. Nec

B

DE

tanta est hilaritas ex cōmodis, quanta ex incōmodis
 mœstitudo, nec tam fouet spes q̄ metus exteret, &
 quoniã cuius accidere p̄t qd̄ cuiq̄ potest, eũcta pa
 uescimus, ad strepitus om̄s exanimamur. Quẽdam
 interdũ nos friuola terriculamenta cōsternant, haud
 secus q̄ elephantos illos enormes, porcina vox gru
 nitusq̄ terrificat. & leones generosissimos aialũ, gal
 losq̄ cantus & facies cristata p̄turbat. Quẽdã plerũq̄
 nos merito torquẽt & exanimãt, ac formidãda mole
 concutiũt, vt nuper terremotus subitarij inopinatiq̄
 totam Bononiã attonitã stupentẽq̄ fecerũt. de q̄bus
 non pigebit copiosius disserere, cũ suauis sit preteris
 torum laborũ memoria, vt inquit Euripides. In qua
 quidẽm dissertatõne, cõpluscula digna cognitu, nec
 indigna relatu, minimeq̄ p̄rita cõmemorabũt. Tu
 modo quẽso Antistes maxime, aurẽ nec minus anis
 mum paulisp̄ accõmoda, dũ oratio hęc nostra ad me
 tas duas, voluptatis. s. & utilitatis indefessã decurrat
 Nno salutis millesimo quingentesimo qu
 to, ea nocte quã subsecutus est dies diuo
 Siluestro dicatus, quẽ festiuitas pridie ka
 lendas Ianuarij celebrãt, hora circiter vns
 decima, subitarius terremotus cum sono terrifico fa
 ctus, cõcussit urbem nostram. & cum om̄ia repẽtina
 atq̄ inopinata formidolosiora sint somno cũctos so
 pitos excussit, metuq̄ ac motu ingẽti cōsternauit, ita
 tñ vt maior fuerit formido q̄ noxa. Est mihi domus
 vt dissimili vtar similitudine, similis grãmaticẽ, quã
 Quintilianus dixit plus in recessu habere q̄ in fron
 te, p̄mittat, estq̄ instar hominũ non paucorũ, qui ex
 teriori corpore deformes, animo sunt interiore pul
 cherrimi. Namq̄ pars edium mearũ anterior, quẽ in

Elephã
 tos ter
 ret por
 cina vox

Suauis
 memo
 ria labo
 rum.

domus
 similis
 grãma
 tica.

TERREMOTV.

viam versus spectat, forinsecus vetustam structuram
 representat, cum iterior fornicata testudinataq; sit, atq;
 omni elegantia recentiori perpolita. Ex hoc terremoto
 tu paries male coagmentatus in parte anteriori iux-
 ta tectum scandulare, fragorem ingentem corruens
 fecit. Mox cum iam defuncti periculo esse videremur
 cum nihil tale amplius cogitarem, cum iam cym-
 ba nostra in vado salutis portuq; consistere crederet,
 ecce tibi post triduū inter horam noctis nonā ac deci-
 mam, tanto cum fragore tamq; horrifico mugitu, to-
 ta ciuitas intremuit, vt repēte excussus somno, id ho-
 re crediderim actum esse de mortalibus, & res huma-
 nas comploratas, namq; visa sunt omnia perinde ac
 ruente cœlo collabi, & voratrinis hauriri. Inter hor-
 rendos fragores attoniti, metu omnes torpere, vsu
 aurium q̄ oculorū maiore in tenebris vti, & cum te-
 nebre quoq; ipse formidinem auferent, in ore omni-
 um psalmi, p̄catio religiosa, oratioq; dominica reso-
 nare. Tūc cum sonitu ruinae immenso amplissima domus
 ac pulcherrima domus Principum Bentiuolorū, quę Bētuo-
 labili subtilitate architectonica dispositione, princī-
 palī magnificentia elegantiaq; certat, cum omnibus
 Italię spectatis luculentisq; ædificijs, ferme dimidi-
 ata subsedit ac solo prostrata est, qui quidem fragor
 enormis, aures animūq; meum quodam quasi ictu
 concitatore perstrinxit, cum domus mea pene con-
 tigua sit postico edium Bentiuolarū, quę imunis &
 exors fuit huiusce calamitatis posterioris, cū in prio-
 re parietario casu perstricta sit. Ad hec deorum delu-
 bra non minus laxitate q̄ altitudinis fastigio visen-
 da, magna ex parte facta sunt hiantia atque rimosa.
 Cum primis ædes diui Jacobi rimis patentioribus

templa
rimosa

fatiscēs adminiculis subnixa fulci. Alia quoq̄ tem
pla, & precipue duo, duobus diuis Petro Frāciscoq̄
dicata, laxis solutisq̄ parietū cōpagibus, hiare ac vi
tium facere ceperūt, in q̄busdā fastigia ex summo
in imū puoluta, fornices edificiorū plurimorū, quos
Plinius aduersus id dirum malū tutissimos esse autu
mat, maxime obnoxij huic piculo extiterūt. Camini
quos vocant supra culmina domorū forinsecus emi
nentes, magna ex parte prostrati, pinne quoq̄ muro
rum ac minē complures veluti succisē corruerūt. Il
lud oppido q̄ mirū dignūq̄ memoratu, in pp̄lo tam
magnō, in strage tam dira, in concussione tam enor
mi, hoīem neminē esse desideratū, vt creditū sit iram
dei aiantibus parcentem, aduersus inaiata deseuisse.
Ex hoc sc̄do terremotu tam vasto, tamq̄ formidādo
cōuersi repente sumus oēs ad religionē. Ad auerun
candā auertendāq̄ irati dei p̄cellā, cunctorū vota su
spirabāt. Indictaq̄ est supplicatio pp̄lo vniuerso, cir
ca religiosiora & maiestatis diuine referta delubra,
que triduū solēni cū cēmonia, & p̄catione casta, ac
sc̄titudine impolluta, templatim celebrata. Documē
to fuit homies tunc se mortales esse meminisse. Tūc
deū maxime reuereri, cum aut periclitantē, aut pericu
lo pximi sunt. Nam vt inq̄t non minus vere q̄ decē
ter Silius, tanta adeo cum res trepidē reuentia diuū
Nascit, & tunc p̄cipuus vtorū locus est religionisq̄
memoria, cū pauor spem expectorat, exanimatosq̄
cōsternat. Post terrificū illū terribilēq̄ tremorē singu
lis deinceps noctibus minutē q̄dam cōcussiones fa
cte sunt, q̄bus cubilia aut mouebant, aut moueri cre
debant. Quod quisq̄ prout meticulosus erat aut im
pauidus, ita v̄bis tollebat in maius aut eleuabat. Et

TERREMOTV.

adhuc mulieres nō pauce, vtpote natura pauidiores
 existimant per noctem toros intremiscere, quartū pe
 ctora cum semel occupauit pauor vix excutit. Per to
 rum fere Ianuariū, multi mortales sub cœlo perno sub dno
 ctarunt, sub tentorijs quiescentes, rati id malum libe pnoctā
 ra cœli fide caueri posse. Haud dubie ignari, qd' inter tes.
 cœtera mala, id prope solum sine effugio est. Et sane
 non parū multis cōtigit, vt fugientes terre tremorē,
 ceperint tremore corporis itremiscere, horrore febrili
 tum tussiculaq; cōuelli, quod morbi genus, hibernū
 cœlū, mansiones subdiales, humorq; nocturnus vis
 sceribus infuderunt. Clarissima prudentissimaq; ma
 tronarū Zeneuera Bentiuola, omni mihi cum honore
 noīanda, existimans nihil tutius esse q̄ religiosa des
 lubra, nusq; se securius degere posse q̄ in sancto do
 micilio, delegit sibi mansionē temporariā apud san
 ctimoniales, quibus a cultu corporis christi dei nos
 stri inditum est cognomentū. Quarū habitaculū me
 rito dici potest Semnon, hoc est sanctarū seminarum Semnō
 conciliabulū atq; cænobion, vbi honesta & casta ani
 mi corporisq; mysteria celebrāt. Quod sane templū,
 intramuranū est, magnitudine, pulchritudine, sancti
 tudine famigeratū. Huc secessit perinde ac in securis
 tatis diuersoriū, duabus comitata filiabus, vtraq; vi
 dua, vtraq; clarissima, vtraq; maternis virtutibus re
 spondente. Quarū alteri Blanchę, alteri Eleanorę est
 nomen. Vbi quotidie Matronę sūmates, & primarij
 ciues, dñam inuisebant officioseq; ac reuerenter sa
 lutabant. Inuisebat & maximus princeps Bētiuolus
 subinde felicissimi coniugij memor, vna cum clarissi
 mis filijs. Hęc vlt sola matrona mendacem quotidie
 facit maximū Philosophorū, scribentem in politicis

laus ze
 neure
 Bētuo
 lē.

consiliū esse feminis inualidū, siqdem Zenevera Bē
 tiuola supra captū feminarū est prudens ingeniosa,
 cordata, quæ nō solū in domesticis negocijs curādis
 p̄pollet, verū etiā in rebus publicis administrādis est
 circūspectissima. Præterea comitate, affabilitate, dex
 teritate, breuiterq; choro virtutū, quæ in muliebri se
 xum cadunt, vndiq; stipata conspicit. Qua nec Cor
 nelia prudētior, nec Tanaql solertior, nec Liuia Aus
 gusta extitit fortunatior. quam deus optimus maxie
 mus, quæ so sospitē florentēq; vna cum illustrissimo
 cōiuge, clarissimis filijs, nobilissimis nuribus, nume
 rosis nepotibus, in diuturna felicitate custodiat. Ca
 Camil
 la vxor.

milla vxor mea in tremore terræ tam horrifico, in tan
 ta sexus vtriusq; formidine, parum viriliter fortis, &
 quadā animi teneritudine dedicatior, me rogauit vt
 cubile cubiculūq; mutarē. & q̄a sūma æ diū maiore
 motu naturaliter q̄ ima cōcutiunt, vt somnū capere
 mus in cubiculo inferiori. Ego cū sciā salutē vxoris
 a mariti salute pendere, & illius spiritū in meo verū
 incipio vt illi cōsulam, mihi quoq; cōsulere. Et quo
 niam ego ab illa nō impetro, vt pristino cubico vta
 mur, a me impetrat illa, vt descēdentes i cubiculo in
 feriori getem capiamus, indulgendū est em̄ honestis
 affectibus, & obsequendū vxori plerūq; qua cū con
 corditer viuas. Quæ maritum amore casto & sincero
 complectitur, me cūq; certat certamine honestissimo
 mutue caritatis, quod haud dubiū est pudiciæ con
 iugalīs indicū. Ex ea in hodiernū diē suscepi liberos
 tris, primigeniam femineī sexus, reliquos mares. Fe
 mina nō perannaui, nouissimus masculus dulcis vi
 te exors intra tempus bimestre decessit, superest me
 dius, qui nondum trimatū impleuit. Auum matere

TERREMOTV.

num Vincentiū Paleotum maximū Iurisconsultorū
 cuius mihi mēoria sacrosctā est. noīe referēs liniamē
 tis oris matrē, virilitate patrē rēp̄sentans, blādimētis
 ppe peculiaribus p̄ditus, ad cuius hilaritatē nulla po
 test durare tristitia, cuius garrulitate mire reficior, eu
 ius inges genuina mihi est geti suauissime, q me mō
 lectioni, modo stilo indulgentē sepissime interpellat
 estq; patri dulcis interpellator. Deum optimū maxie
 mū precor, vt mihi Camillā meā vna cum mellito fis
 liolo seruet incolumem, vt nos omīs in hac qua viuū
 mus cōcordia et tranquillitate perēniter tueat, vt foelix
 sit, cōiugū, vt soboles fortunata laudabiliter eat per
 paterna & auita vestigia, vt nobis hūc cōtingat habe
 re superstitem, qui domū Beroaldam nepotuloꝝ tur
 ba fecundet, quos complexu & gremio fouere possi
 mus, sintq; nobis senescentibus, si modo senescere
 datum est, nō minora oblectamēta quā cōmoda. So
 lent huiuscemodi egressiones fauorabiliter oblectas
 re, & lectorem lassescētem iucūde refouere, stomas
 chumq; nauseantē quodam quasi cōdimento refice
 re, & ego in hac quasi diuerticula libenter excurro.
 Quia si modo lectores mihi non blandiūtur. libelli
 mei in hęc parerga plausibiliter expatiant. Sed vt iā
 ad institutū p̄uertamur, cum in numeris ternarius sit
 pollēs potensq; quem Gręci Triada, nostri ternionē
 appellant. Tertiū terrę tremor, ex interuallo dierum
 circiter quindecim superueniens, non paucos muni
 cipum meorū tremore concussit, maior pars quę iam
 occalluerat duritiāq; contraxerat, mansit imperter
 rita, minor hic sane motus fuit q̄ priores, sed tñ fra
 goris horrifici. quo domicilia aliquot male materia
 ta corruerūt, primis vt credit motibus ante cōuulsa.

Vincē
tius tili
us.

parerga

Trias
ternio

In tota vrbe vicatim regionatimq; cōplurima ædificia fulcimētis adminiculata cōspiciunt, in qbus hiātes rimę vicū faciūt ruināq; minitant. Claves ferreę sicem vulgo nomināt, vincła que Vulcania in officinis fabrilibus q̄tidie adhuc p̄cudunt ad parietes aligandos, & fatiscētes substructiōes deuinciēdas. Multa que resectiōe indigent recōcinnant, vt facta recta integrāq; esse possint. Quoniā aut magna fastidia laborare credunt, & in p̄cipiti stantia vacillare. turres aliquot q̄ in vrbe nostra plurimę sunt altitudine spectabiles dirui a possessoribus cepere, Cumprius illustrissimus Ioānes Bētiuolus, columē caputq; ac moderator saluberrimus Bononiensis Reipubl. cui cū dignitate otū, cui festā pacē, cui blandā tranquillitatē, cui cōmoda omnia accepta referimus, quę soteria, quę cōseruatorē merito possumus nūcupare, qui exēplar est fœlicitatis, q̄ stante vel etiam sedente nullus turbo, cimbꝛ Bononiēsi, nulla p̄cella est p̄tius mescēda. turrim habebat ædibus principalibus contiguā atq; consertā, qua nullā pulchriorem ætas nostra cōspexit, hanc demoliri iussit, veritus scilicet ne obnoxia tremoribus terrę corrueret, ratusq; neminē satis tutū esse posse, qui piculo p̄ximus sit. Celebrissimi rerū scriptores inter signa futuri motus cōmemorant, lineā tenuē nubis in longū porrectę spacium. talis a nostris sub occasū solis sereno cęlo cōspecta est, ea, s. nocte qua scd's ille maximus motus cūcta concussit. Scribit s̄ctissimus scriptor atq; eruditissimus Seneca, Pōpeiōs celebrē Cāpanię urbem confedisse terremotu p̄ dies hybernos, qd' sane t̄ps ab hoc maius tutū auctores esse p̄mittūt. Cōsimiliter diebus q̄dem brumalibus, verna tñ indulgentia intepestenti

Laus iohannis Bētiuoli.

Turris Bētiuolorum.

TERRĒMOTV.

bus, hi motus terrę ciuitatē nostrā, nec minus territo-
 rium magna strage vastarūt, Sigdem villę aliquot ac
 p̄toria magnificenter extructa, hoc malo p̄stricta ma-
 le cōherent. Refert Albertus magnus se vidisse terrę
 motū durabilē atq; diuturnū in Cisalpina Gallia fa-
 ctum, per hiemē verno tpe calescentē. Cōsimili tem-
 perie hiberna, factus est hic noster motus terrę diu i Gallia
 turnior dierūq; compluriū. Nam cum dicant tremo-
 res sinō ab emerſu venti desinant diu durare, nec an-
 te quadraginta dies sisti, plerūq; vero annuo spacio
 biennioq; durare. Hic noster vltra dies quadraginta
 progressus, nondū pausam fecit. Immo hisce diebus
 cum hæc cōderem, essemq; interdū intētus silo &
 scriptioni, Bibliothecā meā sensi intremiscere & q̄ti,
 ita tamen vt motus hic diurnus longe leuior q̄ no-
 cturnus extiterit, noctu em̄ maiores fieri & crebrios
 res, philosophorū schola conclamat, quorū iam tem-
 pestiuū videt̄ p̄censere sentētias, qui archana nature
 referare, exq; eius promptuarijs causas rerum expro-
 mere conati sunt. Quorū opiniones discordes effici-
 unt, vt illud certum sit nihil esse certi. Tales milesius
 vnus ex septem Gracię sapiētibus, p̄fessus est aquā
 oim rerū esse principiū, ex quo dogmate exiit illud
 poeticū, Oceanūq; patrem rerū. Is in aqua causam po-
 suit qua terra cōcutiat̄ & tremat, memorans vnda or-
 bem terrę sustineri, velut aliquod grande nauigium
 Argumentat̄ aut̄ aquas esse in causa, qd̄ in oim ma-
 iore motu, prumpūt noui fontes nouaq; fluenta. De
 mocrītus motū terrarū aq; imputauit p̄pterea, q̄ p̄
 receptacula terrę venasq; fistulosas, vis aquarū larga
 decurreret, q̄ celestiuū q̄q; aquarū sup̄fusione exuber-
 rātes pulsibus terrā cōcuterent, vt pote que tantū im-

Terre

Thales

Aq̄ cau

sa terre

motus,

Demo

critus.

Incipit

petum ac violentiā ferri nō possit. huic sententię vē-
 teres poetę astipulant, qui Neptunū humidę substā-
 tię p̄sidem Ennosigeum & Sifichtona græcis dictio-
 nibus appellitant, quasi dicas terram quatientē, ter-
 ram q̄ mouētem. Quidam inter quos est Anaxago-
 ras, ignem causam motus esse confirmant, qui exitū
 querens, diuellit cōcutitq̄ repugnantia, viāq̄ sibi ad
 ignis cā dixerunt, quia pluribus in locis flagrat proxima q̄q̄
 cōsumens, quibus exēsis exustisq̄, subsequitur mo-
 tus eaz̄ partiū quę adminiculis viduatę primo labāt
 mox corruūt, ideoq̄ Vulcano motū terrę attribueſt
 Opinio Anaximenes q̄ horologiū (qđ ab vmbra sciotericon
 Anaxi- appellāt) primus oñdit causā mot⁹ autumat terrā, q̄
 menes. nimis vaporibus areſcēs rimas pandat grādioreſ, in
 traq̄ eas penetrās aer violētus & nimius vehementi
 spū quassatā, pprijs sedibus concutiat. Idem opinat̄
 vetustate cūcta dilabi, nec qcq̄ tutū esse a senectute,
 itaq̄ quēadmodū in ædificijs veteribus ac putridis,
 quædā suapte sponte decidūt, ita in hoc corpore ter-
 rē contingere, vt partes eius vetustate soluantur.

Ristotiles quem naturę consiliariū merito
 dicere possumus, cuius inuentis nec ip̄a na-
 tura dissentire existimat, qui polihystor. id
 est mltiscius, qui polygraphotatos a copia
 scriptorū est nomiandus, quem $\theta\epsilon\iota\omega\tau\alpha\tau\omicron\upsilon$.
 hoc est diuinissimū vere nuncupaueris, qui apud po-
 steros est id cōsequutus, vt Aristotiles non iam hois
 nomen sed philosophię habeat. Et sicut nomine ora-
 toris. M. Tullius, & poete Vergilius, ita nomine phi-
 losophi Aristoteles peculiariter intelligatur. Hic inq̄
 Snia A Aristotiles affirmat causam motus terrę esse ventum
 ristotel

TERREM OTV.

siue spm̄, qui inclusus in venas terre & cauernas, lu-
 ctatur erumpere & ad libertatē exire cōnitit. Sequu-
 ta mox etas tam pedibus q̄ stilo vadit in sniam ma-
 ximi philosophorū, Anneus Seneca q̄ inter n̄ros sci- **Seneca**
 tissime elegātissimeq̄ differuit, sup̄ q̄stionibus natu-
 ralibus asserit spm̄ esse qui terrā moueat. Idq̄ & pluri **Plinius**
 mis & maximis auctoribus placuisse. Plinius quoq̄
 noster, q̄ nihil eruditus, q̄ heluo librorū dici pōt, ven-
 tos inq̄t in causa esse non dubiū reor, nō em̄ vnq̄ in-
 tremiscūt terrē, nisi sopito mari celoq̄ adeo tranquillo
 vt volatus auū nō pendeāt, subtracto om̄i spū q̄ ves- **Lucreti**
 hit. Quin etiā Lucretius q̄ p̄ interualla infantiē cōpo-
 suit libros luculētos, Epicuri dogmata cōtinētes, & us.
 ip̄e ventos esse ait in causa terre motus, cuius versus
 opere precium est subscribere.

Prēterea ventus cum per loca subcaua terre
 Collectus parte ex vna procumbit, & vrget
 Obnixus magnis speluncas viribus altas
 Incumbit tellus quo venti prona promit vis,
 Tum supra terram, que sunt extructa domorū
 Ad cœlumq̄ magis quanto sunt edita quocq̄
 Inclinata manent in eandem prodita partem.
 Et p̄fecto nihil est spū acrius, nihil in rerū natura pos-
 tentius, sine q̄ cūcta torpescūt. Ignis sine spū lāguet **laus Al**
 aq̄ si ventū detrahas, inertes sunt. Verū eniūero inter **berti.**
 ceteros scriptores, Albertus nō magis noīe q̄ doctri-
 na magnus ac mirāndus **αριστοτελις** hoc est **Aristo-**
 telē sequit, q̄ a tramite Aristotelico nusq̄ detortus ex
 orbitat, q̄ Aristotelis simia dici pōt, a q̄ nec vnguē la-
 tum digitūq̄, vt dicit, transuersū vsq̄ recedit. Hī duo
 inter scriptores meteorologos em̄ētissimi, ex dua-
 bus euaporatōib⁹, altera sicca altera hūida vētos, grā-

Euapo- dines, nives, pruinas, coruscationes, tonitrua, terre
 ratios motus, caeteraq; id genus fieri subtiliter & copiose,
 ca reru pluribus voluminibus prodiderunt,
 mltaz. Haldei sciētieq; sideralis cōsulūssimi, qui
 ex motu siderū vic; stellar; caetera omnia fi
 eri existimant, motus quoq; terrē celo &
 astris assignant, siqdem dogmata Chalde
 orū, siue placita siue decreta placet nuncu
 pare, autumāt ex positōe atq; potētia sider; maxieq;
 Saturni Martis ac Iouis terras intremiscere, in quam
 sniam alacriter vadit tota cohors Astrologor;, qbus
 Placita p suaissimū est omnia inferiora moueri a superioribus,
 Chalde primordiaq; rerū oim e caelo esse decidua. hinc solis
 orum lunæq; defectus plurimū pollere in motu terrē cons
 ficiendo tradiderūt, quoniā tempestates tunc sopiūt
 Et qā hāc duo clarissima mundi lumina in rebus ter
 renis plurimū dominant, siqdem luna instar consu
 Sol in lis, sol instar maximi regis, vt scitissime docet Gale
 star rez nus, exercet imperiū.
 gis, Legans est illorū minimeq; prātereunda
 e snia, qui ita tremorē in terra fieri cēsent, si
 cut in corpe nostro contingit ex intercepto
 tremor spiritu vegetali, Nam vt corpus nostrū ex sanguine
 in terra irrigat & spiritu, qui p venas arterial; & sua itinera
 vt i cor decurrunt, sic corpus terraz; aq; que vicē sanguinis
 pore obtinēt, & vētis qui vice spiritus & animę loco sunt
 peruiū est, & quemadmodū in corpore nostro dum
 bona valetudo est, venarū quoq; & arteriarū imper
 turbata mobilitas modū seruat, si qd aduersi accidit
 tunc crebrius micat, tunc suspiria & anhelatiōes exi
 stunt, haud dubie signa hoīs laborantis & fessi, Sic
 terrē corpus, dum positio. naturalis perseuerat, ma

TERREMOTV.

net inconcussum, cum aliquid peccat tūc velut egrī
corpīs motus fit & tremor spīritu illo, venas suas ve
hemētius cōcutiente, qđ totū Lucretius elegāter ex
pressit his versibus,

Dispertit vt horror & incutit inde tremorem.
Frigus vt in nostros penitus cum venit in artus
Concutit inuitos cogens tremere atq; mouere.

In hoc tamen illa disparilitas est, qđ in nostris cor
poribus tremor per oēs ptes pari equalitate discurret
In motu vero terrę nō totū corpus vexationem sens
tit, sed portio.

Traton philosophus qui rerū nature inq
sitor fuit, de terremotu ita decernit. Frig
dum inqt & calidū semp in cōtraria abe
unt, et vna esse nō possunt p illā quā gre
ci vocant Antiparistasin, qua fit, vt non patiat calidi,
frigidicq; natura concordia, nec in vno morā, p inde
ibi naturaliter calidū est, vnde frigidū expulsū est
ecōtrario illuc frigidū cōfluit, vnde vis calida disces
sit. Hinc hiberno tempe cum sup terrā frigus est cas
lent in puteis aque, quia eose calor cōtulit cedēs frī
gori supiora possidentī. Ecōtrario per estatem aqua
puteana frigescit, qua vis frigoris ī caernas terre re
conditur cedens calori supne domināti. Ergo vis ca
lida cedens frigori in subterraneos specus recessuscq;
refugiēs, magno impetu agit, et p xima queq; remo
litur ac vexat, cuius eruptio motū terrę cōficit. Cōsi
militer vbi frigida compescunt a calidis & intra ves
nas terrę recondunt, terra ipa tremore concutit, dum
vires alterne frigoris & caloris inter se compugnāt,
& spūs vltro citroq; sub terra inclusus cōmeat.

Antipa
ristasis.

Ira dei
cā mo
tus.

Eligiosiores existimant iram dei causam esse tāi mali, qui peccatis pctōribusq; puniendis hoc telorū genus intorqueat. Et sane ex vsu vitę est conducibileq; mortalibus credere ab irato deo talia irrogari infligiq; supplicia, vt ita innocentiū, castius, modestius degant, hoc ecclesiastici cōditores affirmant, a quibus libro Regū secūdo, in cantico dauidico sic scriptū est. Cōmota est & cōtremuīt terra, fundamēta montiū cōcussa sunt & cōtūssata, quoniā iratus est eis dñs. Hinc exiit illud q; P salmographi. Dedit vocē suā & mota est terra.

Abdita
maiestate
natu
re.

Ego arbitror hoc malum, vt pleraq; id genus alia in maiestate nature atque secretarijs abdita delitescere, & si quadatenus cognita sint, nondū tamen esse precognita. Quāuis lōgis lucubrationibus ingeniorum acumen, ingeniosorūq; solertia ad arcana veritatis penetrare tentauerit, quę interiore sacrario indusa condunt. Nondū em̄ nobis tanta cum deo familiaritas est, vt nos participes secretorū oim esse voluerit, nec fuit tanta Rhomanis quoq; veteribus, qui vbi mouisse terram senserāt, nunciatū ue erat, ferias quidē eius rei causa edicere solebant, sed dei nomen cui ferię dicarent edicere suspēdebant, ne alium pro alio noiando falsa, vt inqt Au. Gellius, religione populū alligarent, quoniā & qua vi & per quē deorū deorum ue terra tremere parū compertū foret.

Eterū nos non tam cur fiat q̄ quid fiat de spiciētes, asserimus terremotū rem esse atrocem, diram exitialem atq; funestā plebationis, quā deprecari, abigere, amoliri, propulsare, & vt antiquitatis verbo vtat, aueruncare

TERREMOTV.

omni precatione debemus, illud in primis acclamātes. *Dij prohibete minas, dij talem auertite pestem.*
 Hoc est illud malū quod agros facto chasmate hau-
 rit, mētia profertnit, vrbes totas plerumq; deuorat,
 ita vt nulla vestigia extent. Ex hac vastitate olim in
 agro Mutinensi montes duo inter se cōcurrerūt, cre-
 pitu maximo affilientes resiliētesq; quo concursu
 villeg omēs elise, animalia permulta que intra fuerāt
 examinata sunt. Maximus terrę memoria mortaliū
 extiit motus, q sub Tyberio principe vrbes in Asia **Vrbes**
 numero duodecim vna nocte pstrauit. Maximus fu .xij. pro
 it & ille quo Nycomedia Bythinie Metropolis & ca strate.
 put multiformi erumna cōcussa est, imperante Con-
 stantino. & cū clarissimi scriptores tradāt horis sub-
 lucanis crebros motus fieri, tūc prio lucis exortu, in
 uoluo crassa caligine squallor humū insedit, oculorę
 perstringens obtutum, dein magnitudo furentiū in-
 cumbens procellarū antecessit fragorem, qui vna cū
 horrifico tremore Nicomediam & suburbana fundi-
 tus euertit, qua in clade edes plereq; alię sup alias so-
 nitu ruinarū immenso conciderunt. Post horam diei
 secundā aer iam factus sudus & liquidus retexit fur-
 nereas strages, non parum multi constipati sub ipis **Clades**
 pressi ponderibus visebantur. Quidam obruti ag- nicome
 geribus cum super esse possent, si quis iuuisset, auxi densiū.
 liorum inopia necabant. Alij tignorū extantiū cacu-
 minibus fixi pendebāt. Alij vt vtar vrbis Marcellini
 subita magnitudie oppressi hisdem adhuc molibus
 contegunt, collisis quidem capitibus, vel humeris
 pfectis aut cruribus inter vitę mortisq; cōfinia, alio-
 rum adiumenta paria perferentiū implorātes cū ob-
 testatione magna deserebant. quis talia fando tem-

peret a lachrymis? Quis talia referēs nō horrescat, q̄
 animus horret meminisse? Iulius capitolinus auctor
 est motū terrę Gordiani p̄cipatu eousq; grauē exti-
 tisse, vt ciuitates etiā terrę hiatu cū pplis deperirent.

Multa genera terremotus effectusq; multiformes
 ac noia monumētis celeberrimorū conditorū reperit
 untur, sunt em̄ qdam qui humū mole sua suscitātes
 sursum ppellūt, immanissimas moles, hi brasmatie
 nuncupant̄ a concussione quā greci βρασμον vocant.
 brasma Ex hoc motu Delos emerisit, et Rhodos enata ē. Sūt
 tig. qui grādīore motu patefactis subito voratrinis terra
 rum partes absorbēt. Sic Helice & Burra in profun-
 dos hiatus abactę. eternis tenebris occultantur. Hos
 Chasmaticos vocant a chasmate, sic em̄ hiatus dicit̄,
 grecanico vocabulo nostris quoq; vsitatissimo. Vle-
 pianus iuriscōsultorū eloquētissimus, titulo de cen-
 sibus. si agri portio inqt chasmate pierit debet per
 censitorē releuari. Pōponius q; titulo de piculo et
 cōmodo rei venditę sic ait. Fundi noie emptor age-
 re nō pōt, cū priusq; mensura fieret inundatiōe aq;re
 aut chasmate aliove q; casu ps fundi iterierit. Chas-
 ma quoq; in celo fieri docet Plinius sic scribēs. Fit et
 cęli ip̄ius hiatus quē vocāt Chasma. ait Turnus Ma-
 ronianus, video mediū discindere cęlū. exponit cōs-
 mentator Chasma factū dici id est subitā aeris diru-
 ptionem & quendā recessum.

Vnt qdam moti qui veluti taurinis rebo-
 are mugitibus audiunt̄, quos myctema-
 ticos philogreci nuncupant. απτο του.
 Mictes μικμηματος hoc est a mugitu. Ex hoc opinor genere
 matici. fuit motus ille quo sub ip̄eratore Galieno terra mu-
 giente mltę fabricę deuoratę sunt cū habitatoribus

TERREMOTV.

multi terrore mortui, mota est & Roma, mota & Libia & Asia, hiatus terre plurimis in locis extiterunt. Ex hoc genere videtur esse quæ vocant Mycetias de quæ sic refert Apuleius in Cosmographia. Mycetias vocatur tetri odoris inquietudo terrena, audiunt mugitus interioribus gemitibus expressis, cum spiritus inualidus ad terram mouendam, per aperta in telluris inuentis itineribus fert, Sunt & qui palmaticæ appellant, quorum pauitatione illa quæ trepidant sine inclinationis periculo nutant, cum directi tamen rigoris statum retineant greci $\pi\alpha\lambda\mu\omicron\upsilon\nu$ tremorem vocant. Vnde & nosmen accepere palmaticæ.

Ostri duo genera potissimum motus terre commocelebrant. Alteri succussio est nomen, cum terra quatit, & sursum ac deorsum mouet. Altera inclinatio nominatur, qua more nauigij mutat atque inclinatur in latera. Seneca tertium genus esse existimat, quæ tremorē dixere maiores, qui superioribus dissimilis est, nam neque succutiunt neque inclinantur tecta, sed vibrantur, qui motus minus est noxius minusque exitialis, sicuti longe perniciosior est inclinatio quam succussio. Hoc nimirum est quod intelligi voluit Plinius, cuius verba subscripsi que sunt hæc. Pluribus siquidem motibus quatit, tutissimum est cum vibratrispante edificiorum crepitu, & cum intumescit affurgens, alternoque motu residet innoxium, & concurrentia tecta contrario ictu arietant, quoniam alter motus alteri renitit. Vndantis inclinatio & fluctus more quædam volutatio infesta est, aut cum in vna parte totus se motus impellit, hæcenus Plinius.

Nter signa futuri motus est celum silens, tempestates sopite, & in puteis aqua turbidior,

Mycetias.

Palmaticæ.

succussio.

Inclinatio, tremor.

Signa.

motus.

foedici odoris. Hinc Pherexides Pithagore doctor,
cum aquā hauisset e puteo, p̄sensisse fertur ac p̄dix-
isse futurū terremotū. Est & in cœlo signū p̄cedens
futuro motu, tenuis scilicet linea nubis in longū por-
recte spatium. Existunt maximi motus in Solis Lu-
neq; defectu, verū vt inquit Albertus ecclipsis Solis
q̄ Lunę hac in re est longe potentior.

Præfagia.

n On simplex id malum, nec in ip̄o tantum
motu periculū est, sed in posterū quoq; di-
ra portendit, & imprimis pestilentia præsa-
gat, nec id absconū. Sigdem spiritus q̄ eter-
na terrarū nocte torpescit, diutinoq; situ pestilens in-
cluditur, per terremotū emissus, purū hunc aera ac li-
quidū polluit atq; cōmaculat, late vitium suum spar-
gens. Et cum naturaliter vincant meliora peioribus,
hic spiritus quem per singula momenta trahimus &
haurim⁹, illo subterraneo halitu pestilenti corruptus
& infectus, cōtrahit noxā. Inde pestilentia, mortefq;
repētine, & noua genera morborū, mortales inuadūt
Præterea aque pestilētes, abdite latent in terrę secre-
tarijs, quæ tremore terrarū exilientes ex infernis, ni-
hil nisi pestifera, exitialeq; in supna deportāt. Quidā
autumant innumera prope mala ex motu terrę, & in
primis famē & bella portēdi, Trismegistus, cui mul-
tarum rerū & artū scientia, hoc cognomen imposuit
vel quia ΠΕΡΙΤΡΙΑΣ id est de trinitate locutus est re-
ligiosissime, ponēs ΕΥΤΡΙΑΣ ΜΑΧΕΙΝΑΙ ΘΕΟΤΗΤΑ. Id est
in trinitate vnā esse deitatē. Hic versus Heroicos fert
cōposuisse, qui volitant ac circūferuntur per manus
orac; eruditiorū, quibus præfagia terremotus, in du-
odecim Zodiaci signa digessit. Exempli causa aliud

Trisme-
gistus.

TERREMOTV.

genus infortunij portendi sole Arietem transeunte,
aliud Taurum, aliud Geminos, & cætera cõsimiliter
Quod totũ lapida magis q̃ vera discriminatone di
gestũ arbitror, incõperta enim hæc sunt, & inextrica
bilia, quæ neq; affirmare, neq; refellere opere præciũ
sit. Plinius refert nunq; urbem Romam tremuisse,
vt nõ futuri euētus alicuius id prænunciũ esset. Ex
clamare libet. Tãtę ne anis celestibus irę: Tanta ne
in miseros mortales cupiditas sæuēdi: vt tremor ter
rę, quo nil terribilius, per se non sit satis, nisi etiã fiat
prodigiosus, & per id malum mala quoq; alia trucus
lenta denuncientur.

Remedia

Vidam perinde ac salutis humanæ curios
sissimi custodes, remedia ad euitandũ id
ineuitabile malũ, ad effugiendũ id ineffu
gibile infortuniũ excogitare conati sunt, Cloacæ
memorãtes in primis cloacas .& crebros vtiles.
specus in urbibus esse salutare, quibus spũs p̃con
ceptus exhalat. Inde annotatũ est q̃dam oppida mi
nus cõcuti, quæ crebris cunicis sint cauata, parietes
q̃q; latericij, vt ferũt, minore noxa quatiunt. Quin &
tutissimos esse adificiorũ fornices asserunt, qui tamẽ
in hoc nostro recentissimo terremotu, fuerunt maxi
me intuti infidiq;. Ego existimo potentissimũ aduer
sus hanc luem esse remedium, degere in regionibus
ad Septētrionē vergētib; maximeq; in his q̃ clima
te siue segmēto septimo cõtinent, vbi vel nulli, vel ra
ri motus existũt. Vñ regio Polonorũ q̃s Appollonia
tas esse cõsemus, quæ tibi genitalis p̃ria est & natalis
tium solum, Antistes amplissime, cum ob alia mul
ta, tum ob hoc p̃cipue dilaudãda est, & clarissimo di

gna p̄conio, qđ id malū nō sentit, quod ob terrę tre-
 morem terra illa non tremit, Vis vnū atq; id efficacis-
 simum remediū te doceam aduersus tremorem ter-
 rē, aliosq; id genus casus periculosissimos? Vis esse
 liber & tutus a tanta vastitate? Sit tibi animus cōtem-
 ptor mortis, sit mens impauida leti. Quicumq; mortē
 cōtempserit, metūq; mortis calcauerit, is non solum
 terras motu cōcuti, & ruptis compagibus dehiscere
 securus aspiciet, verū & propriū domiciliū voraginib;
 hauriri chasmateq; sorberi. Idem securus specta-
 bit mundū et cuncta misceri, vt inquit ille, Si fractus
 illabatur orbis, Impavidū ferient ruinae. Proinde si vo-
 lumus degere securi, si interrito animo ferre morta-
 lia, discamus vincere mortis metū, qui victores gen-
 tium vincit. Qui vt inq; Lucretius, Funditus huma-
 nam vitam perturbat ab imo. Omnia suffundēs mor-
 tis nigrore, nec vllam. Esse voluptatem liquidam pu-
 ramq; relinquit. Hac quoq; generositate animorū, in-
 ter ceteras nationes, censent hoies tue nationis, mā-
 xime Antistes, qui beneficio cœli & soli p̄generant,
 magna ex parte contēptores mortis, spretoresq; peri-
 culorū. Nāq; in regionibus refrigeratis positiq; sub
 septentrionibus, vt clarissimi scriptores ostendū, ho-
 mines gignunt corporibus grandioribus & sanguis-
 ne copioso, p̄pterea qđ ex cœlo rigenti, ros cidus aer
 fundēs in corpora humorē, efficit ampliores corpo-
 raturas, sanguinisq; habundantiā. Ex quo fit vt imp-
 teritiū sint, metu mortis neglecto, habeantq; ingenia
 cœlo suo simillima. Cur aut fortes sint, qui loca fri-
 gida incolunt, sicut ecōtrario timidi, in calida regio-
 ne degētes, scite & eleganter (vt omnia) docet Aristo-
 teles in Problematis enciclijs, scribēs homines in fri-

animus
 intrepidus.

Metus
 mortis.

Fortes
 septentrionales.

TERREMOTV.

gido solo & celo viuentes, supapte natura intrinsecus **Aristo.**
 cōcalescere, q̄ frigore exteriori, corpus fiat spissius, proble
 & caro densior, cuius densitate calor intus collectus, mata
 auget fortitudinem, facitq; spūs ferocios, sicut e di enciclia
 uerso accidit his qui degunt in calida regione. nam
 corpora eorū refrigerant, vtpote soluta & patētia, vn
 de calor foras profluere potest. Inde fit, vt meridiona
 nales timidiores esse credant, vtpote calore naturali
 destituti. & econtrario, septentrionales, robustiores,
 vtpote vi frigoris astrictoria constipati & cōcalescen **Galen⁹**
 tes, Sententię Aristotelicę, Galenus maximus medi
 corum, astipulat, scribens libro secundo cōplexionū
 corpora in regione frigida esse intrinsecus calidiora,
 & insito calore interiora penetrante feruere, hinc au
 dentiores esse & fortiores, cum ecōtrario aethiopum
 caliditas insita foras progrediat. Necnon Auicenna **Auicen**
 Galenū secutus scribit, in locis frigidis degētes, for
 tiores esse audacięq; maioris, meliusq; concoquere, na,
 Idem auctor est septētrionales populos nō ferme las
 borare morbo comitali, quē gręco vocabulo vocant **Epilep**
 Epilepsiam, p̄pterea q̄ sunt vitalibus iterioribus ve
 geti, & calor ingenitus insit largus & copiosus. Qd̄
 si aliquādo vlcera innascent, ocissime sanescere, pro
 pter corporis robur, & sanguinis bonitatē. Præterea
 ex Stratonis philosophi decretro, calor & frigus per **Antipa**
 quandā antiparistasin, vt iam supra docuimus, simul ristasis,
 esse non possunt, sed frigidū calido, calidū frigido vi
 cissim cedunt. Quod vt planius fiat & apertius, exē
 plo res est instruenda. Hiberno tempe cum super ter **Hieme**
 ram frigus est, calor frigori cedens, in interiora visce putei ca
 ra terrę se cōfert, ex quo fit, vt p̄ hiemē putei calescāt. lidi,
 & hypogea, hoc est domicilia subterranea, cellaq;

vinariae intepescat. Idem e contrario vsu venit per tem
 pus aestiuū, tunc em̄ frigus calori forinsecus domi
 nanti cedens, fugit in abdita, abiq; in partes terre pe
 nitiores, vnde fit vt aqua puteana diebus aestiuis sit
 frigidior, quia nō patit̄ vtriusq; natura, cōcordiā. Cū
 ergo frigus vigeat ac dominet̄ in regionibus septen
 trionalibus, calor ab exterioribus expulsus, in interi
 ora corpora recondit̄, & ita calidiora efficiūt, & ob id
 egent largioribus alimentis. Calidi em̄ vētres, qđ &
 Hipocrates Archiaterus ostendit, quo melius conco
 quunt, eo plus cibi desiderant.

Estate
frigidi.

Pauor
natural

Exēplū
de Ari/
stippo

Illud qđem in fieri nō possumus, esse eti
 am in homibus robustissimis, & fortitudi
 nis muro vallatis, affectionē quandā natu
 ralem atq; pauorem, vt velint nolint, ad re
 pētinos fragores, ad subitaria pericula, ad
 motū terræ, ad ictum fulminis inhorrescant, & colo
 re mutēt atq; pallefcāt. Sicut Aristippo illi, Cyrenais
 co philosopho accidit, qui cum olim nauigaret mare
 violentū & vndabundū, nauigiūq; quo vectabat tur
 binibus crebrioribus iactaret, cœpit coloris ac vul
 tus turbatōne moueri ac pallefcere, at vbi feruor ille
 maris deserbuit, & malacia ac tranquillitas redijt, ac
 cessit Aristippū quidem mollior & delicatior, eodem
 piter nauigio vectus, qui q̄si illudēs, qđ hoc est inqt
 o philosophe, qđ tu in isto naufragij piculo timuisti,
 palluistiq; cū ego neq; timueri neq; palluerim. Tunc
 Aristippus, nebulonē illū responsione elegantissima
 remuneratus, nō eandem esse causam sibi atq; illi re
 spondit, qm̄. s. is qđem esset non magnopē sollicitus
 p̄ anima neq; sismi nebulonis, ip̄m autē pro Aristippi
 antma timere debuisse. Hoc exemplo, quo etiam vti

TERREMOTV.

diuus Augustin⁹, satis liq̄t pturbatiōes in hoibus na-
 rurales esse, nō volūtarias, & motus q̄sdam incōsul-
 tos, vi q̄dam ingenita inferre sese hoibus, Vellē qui-
 dem esse apathes, & illa tātope a Stoicis celebra-
 ta apathia vigeret in nobis, quā nostri impassibilitas apathia
 tem interpretant. Vellē in nobis spectare toruitas illa
 nature dura et inflexibilis, quā in Diogene & Pirrho-
 ne fuisse p̄dicant. Sed nescio quō mēs corpusq; mor-
 taliū, ad repētinos casus naturaliter inhorrescit ac tor-
 pet, & talis affectus ex hoie nulla sapientia radicitus
 conuelli pōt. Inuiti cōnuemus ad fulgetras, sensim cōnuem⁹
 pauescimus ad tonitrua, sternutamētis nō sponte cōmus ad
 cutimur. Facessat itaq; magniloq̄ntia Stoicorū, q̄ affe fulge-
 runt, serenitatē vultus in hoie sapiente, nulla a gritu-
 tras
 dine, nullaq; formidine obnubilari. Est em̄ talis ora-
 tio gloriosior planē q̄ verior. cum & hi, vt diximus,
 qui habentur cōstantissimi, aduersus ictus fortunæ
 fulminātis expallescant, & toto corpe intremiscant.
 Audi rem atrocē & ānalibus memorandā, quē in vr-
 be nostra ob terrificū terre tremorē nuprime accidit,
 municipi meo viro alioq; probo, & opulento, cui Ful Obitus
 conomē, Argelatoq; cognomē, hic cū ex illo diro ac Fulci.
 p̄terricrepro fragore factus esset, vt aiūt, attonit⁹, men-
 teq; alienata, nam limphaticos, si lesq; fu rētibus fieri
 ab hoc malo, Seneca locupletissimus testis affirmat,
 coepit desipere, cum dispēdio sanitatis, qui morbus
 sensim gliscens implicitusq; visceribus, adeo hoiem
 dementauit, & in tantū impulit furorē, vt die Pascha-
 lis solēnitatis sacrosctō cultro sibi gulam secare tem-
 ptauerit, moxq; cōfestim sese ex superiore edius parte
 in inferiora p̄cipitauerit, ex quo p̄cipitio mors est se-
 cuta. Pauor itaq; egit hoiem in vesaniā, vesania in

Biotha-
 natus.

furorem, furor in mortem, nisi lubeat magis credere
 id Biothanatę mortis genus, ex maleuola siderum ra-
 diatione contigisse, nam si Mars & Sol diametra se
 radiatione aspexerint, in cōtrarijs cōstituti locis, lon-
 ga se inuicem radiorum potestate pulsauerint, ista in-
 genitura cōiunctio hoīes, vt docet Firmicus Mater-
 nus, ex altis defectos locis misera laceratione præcipi-
 tat, aut ex altis defectis locis, graue nescientibus peri-
 culum semper affertur.

Aec sunt quę super terremotu, quę greci
 σεισμοι vocant, existimaui sūmatim ma-
 gis libāda esse in hoc libello, q̄ late expli-
 canda, quę tu Antistes clarissime, qualia-
 cunq; sunt, boni cōsulas quęso. Cæterū cum inter
 cætera dīra infortunia, quę præfagat significatq; ter-
 remotus, sit maxime formidanda pestilētia, quę ple-
 rum ex ipso terremotu gigni tradit, non erit absontū,
 pauca q̄dam annotare, ad hanc alteram luem ptinen-
 tia, quę neq; inuulgata sunt, neq; protrita, neq; auris
 bus animisq; studiosorū iniucunda, vt opinor, futura
 Tu modo Antistes optime, qua animi alacritate prio-
 ra perlegisti, eadem quęso perlegas posteriora.

Pestilē-
 tia.

Estilentia quam & pestilitatem dicūt, quę
 græco vocabulo λοιμοσ appellat, quę non
 solū ciuitates exhaurit assiduis funeribus
 verū etiam totas nationes, interneciuo ge-
 nere morbi, popula ac vastat. Vnde fiat
 varię causę produnt. Namq; alij ex ira dei, alij ex in-
 temperie cęli, quidam ex aere corrupto, alij ex aquis
 vitiatīs, nōnulli ex noxiō terrę halitu, pestilentiā exo-
 riri autumant. Religio sicut terremotū &, alia id ge-
 nus mala, mortalibus irrogata assignat irato numini

TERREMOTV.

ita & pestilentia credit esse telum dei, quo fontes in
fontesq; feriant, in libro Regum secundo, euidentis est
exemplum, quando scilicet ab ipso opifice rerum ac vlt
tramundano deo, data est optio trium rerum exitialiū
Dauidi regi, eidemq; maximo Antistiti & vati, septē optio fa
ne annis famem mallet, charitateq; rei annonarie, an cta Da
tribus mensibus hostilem persecutionē, an tribus die uidi
bus pestilentia. Qui re secum perpenſa examinataq;
elegit ex tribus malis pestilentia dicens, melius est vt
incidā in manus domini. q̄ in manus hoim. Itaq; im
misit deus pestilentia triduanā in populū israeliticū,
atq; in terram Iudeā late grassantem, qua circiter. lxx
milia viroꝝ triduo perierūt. mox propiciato deo, vis
morbi restincta est, luesq; cohibita. Excellētes philo
sophi, & illustres medici, ex inclemētia cœli, hoc est
ex nimietate caloris, aut frigoris, vel humoris, vel sic
citat̄is, pestilentia gigni tradiderūt. Sicut enim bona
valitudo corporū, est q̄dam mediocritas, vt Aristote
les, Galenusq; notificant, ita om̄is exuberantia ac ex Sanitas
cessus causa morborū est. Consimiliter vbi modera Medio
tio est in calore & frigore, in humore & siccitate, ve critas,
getantur cuncta salubritate & cōualescunt. Vbi ve
ro quippiā horum immodice ac intemperanter exces
sit, tunc vis morborū gliscit, tunc pestilentia fēda hoī
fēda pecori bacchatur & seuit. Hinc est q̄ accolentes
loca palustria & humecta, huic malo sunt obnoxij.
Itidem in locis estuosis degentes, subinde pestilētia
patiunt̄, cuius etiam calore regelari solent in regioni
bus p̄gelidis habitantes. Sed in primis calores im Aapols
modici sunt exitiales atq; pestiferi. Vnde solem cog lo vnde
noiatū Apollinē putant. ὡσαπολλυνταξῶα Tanq̄
exanimantē animalia, etem̄ exanimat ac perimit ani

D

mātes, cū pestem intempie caloris imittit. Hinc est q̄
cū arcu & sagittis fingit simulac̄ Apollinis, vt p̄ sa-
gittas radij itelligant, quorū iactu nōnunq̄ pestiferū
virus imittit. hic doctrinay fons Homer⁹, nō minus
scite q̄ decēter, inducit Apollinē tela in exercitū gr̄e-
corum emittentē, quibus nō solū hoies, sed etiam pe-
cora periere. Vnde Lindij Apollinem colūt cognōie
λοιμιον hoc est pestilentem, Vt ergo vapor solis imo
dicus perimit animātes, & imittit pestilentia, ita ecō-
trario tempatus eiusdē calor, morborū omniū fuga
est, & sospitatem aiantibus creditur prebere tempe-
rie. Vnde Atheniēses Apollinem Alexicacon appel-
lant, hoc est mala repellentem, quo cognomēto Her-
cules quoq̄ a gr̄acis nomiat, quasi malorū depulfor.

Alexi-
cacos.

Quibusdā placet aquas vitiatas, & fœtore corru-
ptas, violare salubritatē, & parere pestilentiam. Nam
& aquarū mutationē grauem esse docet maximus pe-
ripateticę sectę conditor Aristoteles, & Lucretius tes-
tatur illo carmine,

Nonne vides etiam cœli nouitate & aquarum
Aq̄ cau Tētari procul a patria quicūq̄ domoq̄, Adueniūt
sa pesti Scribit Victruius, humores graues & pestilentes,
lentia erumpere ex pontinis paludibus, & vt auctor est Ses-
neca, aquę noxię & pestilentes, in penetralibus terrę
latent, nihil nisi pestiferū in se & corpibus nostris cō-
trariū habentes, quæ post motū terrarū erumpentes,
haurientes necant, ac pestilentiam gignunt.

Pestilē-
tia ex
exalati-
one

Vi ex euaporatiōe terræ noxia pestilentia
q̄ fieri opinant, hi nouere ex terra semp̄ vas-
pores emanare, de q̄bus plura meteorolo-
gi p̄generari pdiderunt. Et p̄fecto palā est, terrā nō
esse sine spiritu, quē infundit satis arbutisq̄, nō aliū

TERREMOTV.

de viuentibus, quo tot genera herbarum fructificumq; fo-
uent. Ne multa Platonici autumat omnes stellas, omne
caelum, ipsumq; solem trahere alimentum ex terreno, & in-
ter se partiri, soloq; halitu terrae sustentari, hoc enim il-
lis alimentum, haec esca, hic pastus est, quauis Aristote-
lici reclamant, non posset autem terra nutrire tam multa
tam magna nisi multum illi spiritus alentis suppeteret, q
iugiter exhalans ubi noxius est & pestifer, pestilentiae
causa est. Et ab Auicenna dictum est eleuari e terra aeris
corruptionem. Silius quoque in descriptione pestilentiae, sen-
sit vaporem terrae esse pestiferum, illo versu.

Sidera
pasciter
reno ha-
litu.

Atque ater picea vapor expirabat in ethra.
Amianus Marcellinus in hac sententiam sic refert. aliquae terrae
halitu desiore crassatum aera, opinantur necare nonnullos.

Mathematici pestilentiam ut plerumque alia, vi siderum
prouenire arbitrantur, maximeque caniculae, quorum
sententiae testimonia poetica subscribunt

Eterum & plurimis & maximis auctoribus Pestilens
placet, pestilentiam fieri ex aere corrupto, quae exae-
late vitium suum spargit, quae haurientes necat ani-
re corru-
pto.

mantes, nam cum reciprocatio spiritus sit in nobis perpetua
& continens, cum sine respiratioe euestigio extingamur
ubi aer quem phoeniter ducimus, pestifer est ac pollutus
necesse est ut intra vitalia pestilens quoque halitus inclusus,
morbos afferat & mortem. Hinc exijt illud Maronianum
Corrupto caeli tractu miserandaque venit

Arboribusque fatiscque lues & pestifer annus.
Consimiliter Lucretius inquit.

Et cum spirantes mixtas hinc ducimus auras
Illa quoque in corpus pariter sorbere necesse est

Consimili ratione venit bubus quoque saepe
Pestilens etiam pigris halatibus agris.

Quinetiam Ouidius explicans pestilentiam poeticam sic ait. Ora patent aureque graues captantur hiatu. Ob hoc Auicenna, longe clarissimus medicorum, censet in pestilentia respirationem anhelationemque esse minuentem, adhibendamque odoramenta, quibus corruptior aer mitigetur. Pestilentiam etiam excitant venti, quos aera fluentem esse diffiniunt, quos & terremotus causam esse docuimus, maxime autem Austri eam efficiunt, de qua Veti causa pestilentia Cor. Celsus sic refert. Cum vero haec in omni pestilentia facienda sint, tum in ea maxime quam Austri excitant. Ouidius quoque ostendit pestilentiam flatu Austri exortam esse cum ait.

Latiferae calidi spirantur estubus austri.

Aristoteles in problematis tradit, flate austrorum corpora effici humida & calida, & ob id putredini maxime obnoxia, qui & foedi halitus, causa est. Eodem auctore, homines grauiiores inualidioresque fiunt spirantibus austris, minusque cibi appetentes, cum e diuerso flantibus aquilonibus animantes magis esuriant, sintque corporis robustioris. idem ostendit, quemadmodum austrum humorem calidum in corporibus praegignunt, quippe qui natura calidi sint & humidi, unde & febres exoriantur. Hippocrates quoque in Aphorismis, quid & a Celso translatum est, Auster inquit aures hebetat, sensus tardat, capitis dolores mouet, aluum soluit, totum corpus efficit hebes humidum languidum, Quin etiam Victruuius, ut id quoque non pretereas

Victruuius, narrat in Lesbo oppidum Mytilenem fuisse, magnificenter quidem aedificatum & eleganter, sed positum non prudenter, in qua ciuitate cum flabat auster, homines aegrotabant, cum corus, qui est ventus occidentalis, alio nomine dictus Argestes, tussiebant. cum vero spi

TERREMOTV.

rabat Aquilo, restituebant in salubritatem. Quid nō
ne et Plinius noster, cui nihil omiffus est, breuiter, vt **Plinius**
om̄ia Austr̄i naturam vno verbo significauit: sic scri
bens in secūdo. Saluberrimus omniū ventorū **Aqui**
lo, noxius Auster, minus esurire eo spirante credunt **Aquilo**
aniantes. Idem volumine duodeuigesimo auctor est **saluber**
flante Austro, quem gr̄ci nothum vocāt, qui humi **rimus.**
dus & æstuosus est Italię, fœtus fœmineos cōcipi, si
cut ediuerso mares in vtero fieri, si flante Aquilone,
ineant coeantq; animalia. Dixit qdem Plinius, quid
eueniret flantibus Austris & Aquilonibus, cur autē
id fieret, explanare supersedit. Sed causa est euident
& ab Alberto magno latissime explicata, q̄ libro de
historia animalium decimo octauo refert, ideo flante **Auster**
Austro feminas concipi, quia corpora humescūt, ca
lorq; ingenitus calore austrino resoluitur, atq; vires **gignit**
fiunt imbecille, ecōtrario spirantibus Aquilonibus, **femias.**
merito masculi fœtus in vtero formant, propterea q̄ **Aquilo**
cum sint frigidi, obturant atq; obstipant meatus cor
poreos, ip̄umq; corpus spissant, expediti usq; reddūt **mares**
atq; robustius, quo inclusus intrinsecus calor natu
ralis vegetat, fitq; genitura melius digesta, magisq;
idonea ad mariū generationē. Quinetiam proditum
est a philosophis, oriente canicula Austros moueri,
quibus aer solet cōmutari. Nemo autē dubitat sidus **Sirius i**
caniculę, in cuius ore est Sirius, esse pestiferum & no **ore canis**
xium, ac p̄sæpe facere pestilentia, quod & nobilis **culæ,**
poeta insinuat illis versibus.

Ille sitim morbosq; ferens mortalibus agris
Nascitur, & leuo contristat lumine cœlum.

Inter causas pestilentie est cenosa colluies, fœto
rumq; graueolentia / quod & iuriscōsulti euidenter

ostendūt sic scribentes, nam & cœlū pestilens & rui-
nas minantē immūdicā cloacaz, & is riuus ex eodē
corrupti aeris fonte pfluit ac manat, cū odorē non ali-
ud q̄ infectū aera esse pdiderint scriptores longe cla-
rissimi. Huius autē luis tam dirę tāq̄ exitialis, spēs
plures memorant. Prima pādemus appellat. Secūda
epidemos. Tertia loemodes, volatica velocitate letas-
bilis. Duę sunt dictiones græcorū λοιμός και λιμός.
Inter q̄s maxima est cognatio atq̄ affinitas ipā in scri-
ptione ac p̄nuntiatione, maximū vero dissidiū in ipō
significatu, siquidē λιμός significat famem, λοιμός,
vero pestilentia. hinc olim altercatio nata apud Athe-
nienſes sup̄ illo oraculi versu,

λοιμός. Doriacum veniet limo comitante duellum.

λοιμός. Ambigebat em̄ utrū λοιμός id est pestilentia signifi-
caretur an λιμός id est fames. Q̄d cū sit Amphibolō
atq̄ flexiloquiū, id hoies oraculū retorquebant ad eū
intellectū, qui videbat ad ea quę ad p̄sens patiebant
esse accōmodatus. Illud utiq̄ dignū annotatu, nec in-
dignum cognitu est, plærosq̄ ex cohorte illa poetaz
nobilium, p̄pe peculiariter operam impendisse pestilē-

Pestilē-
tia poe-
tarum.
materia
tia numeris poeticis p̄scribendę, tanq̄ id argumentū
sit spectatissimū, in quo ingenij vires, neruosq̄ pro vi-
rili quisq̄ p̄te cōtenderent. Namq̄ ut præteream Ho-
merum & græcos poetas, nōne Mantuanus Home-
rus in tertio Georgicon, pestilētiā elegantissime ex-
plicauit: quē emulatus opinor Silius italicus, & ipse
in. xiiij. Punicoꝝ eam pestilentiam graphice p̄scrip-
psit, quę tempe secūdi Punici belli, in Sicilia Roma-

Pestilē-
tia a ca-
nibus
nos ac Pœnos iuxta vexauit afflixitq̄, quā ait a cani-
bus cepisse, sic enim inquit. Vim primi sensere canes

TERREMOTV,

Va in re secutus est Homerus sic scribentē
 q in prima Iliados Rhapsodia. οὐρανοσ μεν,
 πρῶτον εποχετο και κυνασ αργουσ

Pelignus q̄q̄ vates, in. vii, Methamorphoscos, luē
 id genus pestiferā enarrat tam copiose, tam decenter,
 tam ingeniose, ac tanta cū perspicuitate, vt ante ocu-
 los posita, totius rei imago quodāmodo esse videat̄.
 Necnō Lucanus in quinto Pharsalia sūmatim, ac ve-
 lut aliud agens, atq̄ in transcurso id genus descriptis
 onis libauit. Quin etiam Seneca in Tragedia quē in-
 scribit̄ Oedipus, funestam pestem stilo Tragico exe-
 quutus est, in qua terram tumulis defuisse miserāter
 dolenterq̄ conquerit̄. Verū inter om̄s Lucretius, di-
 uino quodā furore instinctus, libros de rerū natura
 luculētos, hac veluti appēdice cōclusit, nouissimāq̄
 expolitiōe ppoliuit. Pestilentia rem haud dubie infē-
 licem summa cum foelicitate describens. quā in bel-
 lo Peloponesiaco Atheniēsiū ciuitatē interneciuo ge-
 nere morbī est depopulata, vastauitq̄ vias, exhaustit
 ciuibus urbem, super qua nō pigebit̄ prolixius pau-
 lo sermocinari, quando maxime ea illustrata est præ-
 conio Thucydidis, quem græcum Salustium non in-
 scite nuncupaueris. Siquidem is miseranter, lachry-
 mose, insigniter, multaq̄ cum luce eam vastitatē ex-
 plicauit, cui vtiq̄ credi conuenit, vtpote historica fi-
 de rem sui temporis scribenti, quam & ip̄e passus est
 & alios patientes intuitus.

Pestilē-
 tia a Lu-
 cretio
 desc̄pta
 Thucy-
 des

Vm obseruatum sit fere pestilentiam, vt
 auctor est Plinius, a meridianis ptibus p-
 c serpere, pestilitas hæc & tantū mali clades
 veniens ex Aethiopia / mox in Aegyp-
 tū Lybiamq̄ descendens, tandem Atticam inuasit

Descri-
 ptio pe-
 stilentia.

incubuitq; ciuitati Athenarū tā atrociter, tantaq; vio-
 lentia, vt nusq; tantū funere existeret, & cum sepe ve-
 hemētiōr vīs morbi q̄; medicina sit, tunc medici oēs
 atq; medicamenta morbo grassanti succubere. imo
 plurimi medentiū extinguebant. Curatio om̄is, irri-
 ta/vota in cassum suscepta, p̄cationes auribus deorū
 surdis, frustra ingerebant. primū omniū capita feruo-
 re incensa/oculi suffusione rubentes/lingua manās
 cruore/aures t̄nitu sonore/vultus toruus/ crebra su-
 spira/eaq; cum graueolentiā, dein sternutatio rauis-
 taq; existerat. Mox tussis anhela, pectus atq; p̄cor-
 dia cōcutiebatur/singultus quoq; in q̄busdam cito de-
 sinens, q̄sdam diutius torquēs. Corpora forinsecus
 subrubicūda vlcerebusq; foedata/ intrinsecus ita exē-
 sturabant, vt velamēta vel tenuissima tolerare nō pō-
 sent. iucūdisimū erat in gelidā aquā seipos nudatos
 imergere, multi æstus impatientes & sitis, in puteos
 semet præcipitarunt. Ad hæc accedebant inquietæ,
 cōtinentesq; vigiliæ/ quas Plinius noster, inter mala
 vniuersi corporis plerisq; esse autumat. Dira hæc lu-
 es intra septimū aut nonū diem homines cōficebat
 & ardore vrente vitalia populabat / nōnulli in genis
 talibus, extremisq; manibus ac pedibus, vim morbi
 prorumpentē cruciabiliter sensere. Itaq; quidam cū
 membrorū illorū iactura atq; dispendio liberati/ qui
 dam etiā amissis oculis, in misero cecitatis exitio su-
 perstites vixere. Illud cum primis mirabile nec min⁹
 obliuio miserabile/ qđ quosdā ex huiusce teterimē pestilita-
 tis violentiā, cœpit obliuio rerum omniū, quidā obli-
 stiletū. ti sunt necessarios/ & quod acerbius est seipos. Qđ
 & Lucretius, qui ex racemis Thucydidis vindemiā
 sibi facit, & ex illius filis telam texit / elegantissimā

Vigilie
 inter mor-
 bos

obliuio
 ex vi pe-
 stilitū.

DE PESTILENTIA, XVII

demonstrat, cum ait

Atq; etiam quosdam cepere obliuia rerum.

Cunctarum, neq; se possent cognoscere vt ipi.

Galenus quoq; in libro de accidenti & morbo, huius Galen⁹
 ce rei comeminit his verbis. Thucydides in quodam
 libro dixit, q; ex pestilentia pluribus hominibus tan
 ta fuit obliuio, vt cognatos & amicos traderent obli
 uioni, & etiam semetipos. Item in libro de virtutibus
 naturalibus sic refert. Thucydides ait multis cōtegis
 se in pestilentia, vt cognatos & semetipos ignorarent
 Huic tam diro malo nullum salutare remediū exco
 gitari poterat, nam qd vni profuerat hoc alijs erat exi
 tio. Cateruatim dabant stragem, passimq; iacebāt ca
 dauera hominū insepulta, quę neq; alites, neq; bestię
 attingerent. quod siquę gustarent ilico periere, Il
 lud imprimis magnopere miserandum, atq; erumna
 bile in tanta clade cōspectum est, quod vbi quisq; se
 morbo videbat implicitū, conscius lāguoris, protin⁹
 salutem desperabat, & deficiens animo, mæsto cum
 corde iacebat. Pestilētia, auctore Aristotele, præcipue cōtagio
 inuadit eos qui ad pestilentes homines propius acces
 serint, & contagia morbi serpunt in proximos, & ma
 xime in eos, qui Cacexia, id est malo corporis habitu
 sint, fit autem, vt morbo cubantis veluti quodam fo
 mite succēdēte, vitium illud protinus exultet, atq; in
 alijs concipiatur. Hinc Liuius li. histo. xxv. sic enarrat Liuius.
 Postea curatio ipa & contractus ægrorum vulgabat
 morbos, vt aut neglecti desertiq; qui incidissent mor
 rarentur, aut assidētes curantesq; eadem vis morbi re
 pletos secum traheret. quotidianaq; funera & mors
 ob omnium oculos esset, & vndiq; dies noctesq; plora
 tus audirentur. Hoc idem in hoc diro exitio græcorū
 E

cōtagio
 pestilē
 tia.
 cacexia

Liuius.

cōtigat, vt instar ouium morerent, contagione inuulgati morbi ac tabe, dum officij causa, assident ministrantq; languentibus, atq; ita ex alijs alios auidi contagia morbi occupare non cessabant, & funera funeribus cumulabant. sicut em̄ gāgrena serpit in corpore ita cōtagio serpebat in ciuitate. Obseruatū ē illud, ne minem fere bis eodem genere morbi correptū, itaq; qui semel impliciti pestilentia euaserant, hij p̄cipue laborantes moriētesq; miserabant de se ip̄is securi, sp̄e in posterū p̄sumentes, tanq; alio morbo absumi non possent, vnde beati ob hoc ip̄um censebant. Tempora deorū cadaueribus referta uidebant, m̄lti aliorum rogos occupātes, in his mortuos suos collocabant, qd̄ luculenter exequitur Lucretius scribens.

Omnia deniq; sancta deorum delubra repleat
Corporibus mors exanimis, constrataq; passim
Cuncta cadaueribus celestem templa manebant.
Namq; suos cōfanguineos, aliena rogorum
Insuper extructa ingenti clamore locabant.

Hæc est illa pestilentia, quæ atheniensium vires vehementer attriuit, flore iuuentutis extincto, propter quā populus Atheniensis factus est infestior Pericli Olympio, eiq; tam atrocē calamitatē referebat acceptam, tanq; ip̄e auctor fuisset vt ex agris om̄s in urbē cōmigrarēt, & ex ea colluuiōne vis morbi cōflata gliscere cepisset, qd̄ & Plutarchus m̄orat. Inter causas pestilentie, vt cōperior, est penuria alimentorū victusq; mutatio, qd̄ Cæsar dictator in cōmentarijs belli ciuilis euidenter ostendit, scribens Massilienses graui pestilentia cōslictatos esse ex victus mutatiōe, nam cū abducti essent ad sūmā rei ānonarię inopiā, in diuitia obsidiōe alebant oēs panico veteri ordeoq; corrupto

Pericli
putata
pestilen
tia.

mutatiō
victus
cā pesti
lentię.

PESTILENTIA, XVIII

Eterū cum pleriq; morbi sint irremediabi
 c les citraq; curationē, in hoc potissimū ge-
 nere pestilentia esse creditur, tanq; id sit ma-
 lum non solum mortiferū, sed etiam insanabile, attas
 men cum in multis sponte cessauerit, pluresq; cōuale-
 scant, e re litteraria futurū cēsemus, tradere q̄dam re-
 media. que si non om̄ibus, multis tamen possint esse
 salutaria, euincendi em̄ sunt, q̄uis pestiferi morbi, &
 exquisitis remedijs propulsandi. Quanq; differant, p̄
 natura locorum genera medicine, & aliud sit opus in
 Italia, aliud in Gallia, aliud in Germania, Quamuis
 non eadem auxiliā, om̄ibus etiam in similibus mor-
 bis queant opitulari, p̄pter multiformes variatq; cor-
 porū cōstitutiones, quas gr̄eci κραισεισ. nostri recen-
 tiores medici complexiones appellant.

Remedia

Um primis salutare remediū est, frugalit̄
 c tas atq; sobrietas. Plinius noster inquit vti-
 lissimam esse in cibus temperantiā. & Aes-
 clepiades inter cōmunia morborū auxiliā, p̄fessus ē
 saluberrimā esse abstinentiam, modo cibi alias vini.
 hęc autē remedia sibi quisq; prestare potest. Oratius
 quoq; salutiferi medici vice ita proclamat.
 Aspice nunc tenuis victus quæ quantaq; secum
 Afferat, in primis valeas bene.

Ferunt Socratem tanta fuisse temperantia, vt om-
 nia fere vitę suę tempora, valitudine inoffensa vixerit
 qui in illius etiam pestilentia vastitate, quā paulo an-
 te memorauimus, dicit̄ tanta moderatione vsus esse,
 vt ab omni voluptatum labe cauerit, & salubritatem
 corporis retinuerit, vt nequaq; fuerit cōmuni omni-
 um cladī obnoxius. Idem vtpote frugalitatis seruan-

E ij

Nō eas
 dem oī-
 bus opi-
 tulari.
 Crasis
 comple-
 xio.

aesclepi-
 ades.
 Frugali-
 tas.
 Orati⁹

scitū sōtissimus, dicere solebat se bibere atq̄ esse vt viues
craticę. ret, cum multi gulones & ventriculæ, quorum deus
frugali/ venter est, propterea viuere velint vt edant & bibant.
tatis. Marcus Tullius non minus salubriter q̄ decēter, pro
gulōes didit valitudinē bonā cōseruari cōtinentia in omī vi
ctu, & prætermittendis voluptatibus. Et p̄fecto nihil

Ioānes sic sensuū acūmē operatur, vt auctor est Iohānes chry
Chriso/ softomus, nihil sic ægritudinē fugat, sicut moderata
stomus refectio. sufficiētia quippe cum nutrimento, & sospi
tatem simul procreat & voluptatē, abundantia vero
morbū facit, & molestias ingerit, & ægritudinem ge

Hieronē nerat. Nōne & diuus Hieronymus non minus corpo
rum q̄ animorū medicus salutaris, p̄didit morbos sa
turitate nimia cōcitari: cuius præconiū illud in decre
tis Canoniciis est inuulgatū, quo dietę id est tenuiss
mi victus & simplicis mensę celebrat̄ utilitas. sic em̄
inquit. Legimus quosdā morbo articlari & podagrę
humoribus laborantes, p̄scriptione bonorū, ad sim

Siplex
victus
saluber
rimus
Caco
chyma,
Caco
chyla.

plicem mensam & pauperes cibos redactos cōualuis
se. Plinius quoq̄ tradit simplicem cibum esse homi
ni vtilissimū. Verum non satis est viuere frugaliter &
parce, nisi etiam alimentis innocētioribus vescamur
abstineamusq̄ a cacochemis & cacochemis, sic em̄ ci
baria mali succi noxiq̄ humoris appellitant, a quibus
præcipue abstinendū esse, p̄cipit maximus medicorū
Galenus, qui libro περὶ τροφῶν id est de alimentis se
cundo, cōsulens tempandum, a cibarijs cacochemis
docet, quēadmodū ea & si sint cōcoctionis facilioris
tamen in venis noxiū humorem collectum diu delite
scere, qui mox putrescens erumpat in pessima gene
ra morborum. Idem in libro de febribus, asserit in ho
minibus sanis causas ægritudinum esse, vt vtar voca

hulo medicorum dietas malas. Idem in libro de caco
 chymia, tradit pestilentiam prouenisse ex alimentis ca
 cochymis, ex quibus impetigo, & scabies, & lepra in ex caco
 chymis
 pestilen
 tia.
 corporibus pserpere ceperint, nec non vlcera multifa
 ria foras pruperint, vt sunt herpete, carbunculi, phaz
 gedene, phlegmones aliaq; id genus pernitiola. Vul
 go q; dici solet & credi, ex rei frumētarię caritate pe
 stilentiam gigni, ppter ea q; egestosi & inopes alimē
 tis frugum absumptis, cibaria qdam obscena pastu,
 atq; caco chyma, fame vrgente comesse coguntur, her
 bilq; & radicibus velsci, ex qbus noxi humores ma
 liq; succi visceribus ipliciti, mox in omne genus mor
 borum erumpunt, & imprimis pestilentiam gignūt.
 Remediū quoq; pestilētię est soli cœliq; mutatio, qd
 non solum hominibus, sed & brutis aiantibus mire
 auxiliatur. Columella scribens de pecoris ouili medi
 cina, Mutadę inquit sunt regiones, quod in omibus
 morbis ac pestibus fieri debere cēsemus. Idem inter
 remedia que pestilētię adhibenda esse prescribit, cū
 primis monet mutandū cœli statum, & in plures par
 tes distributo grege, longinquas regiones esse peten
 das, atq; ita segregandos a sanis morbidos, ne qs in
 terueniat qui contagione cæteros labefaciat, adeoq;
 efficax hoc remediū existimat, vt nō solū corporibus
 ægrotis medeat, sed etiā animis languenribus suppe
 tias p̄stet salutare. hinc in Decretis canonicis scriptū
 est, Valet interdū conuersis p̄ salute aię mutatio loci.
 Plerūq; em̄ dum mutat locus, mutat mētis affectus.
 Nter remedia pestilētię, mitigatoria est & religio.
 medela
 religio, nam sicut (vt ante docuimus) ex ira
 dei pestilens lues oriri creditur, ita credibi
 le est eandem propiciato deo posse sedari. Hoc reme
 E iij

dio vſi ſunt veteres Romani, qui ingenti olim exor-
 ta peſtilentia, vrente vrbeſm atq; agros, Eſculapiũ ab
 Epidaurò Romam accerſendum euocandumq; cen-
 ſuerũt, quaſi medicum deum, qui ſub ſpecie anguis
 in vrbeſm cõmigrans, aduentu ſuo tempeſtatem illã
 qua Romana ciuitas triennio continenti vexata fue-
 rat, eueſtigio diſpuliſt, & vt inquit Ouidius, finem lu-
 ctibus impoſuit, venitq; ſaluti fer vrbi. Iidem cum ſe-
 pe graui peſtilentia conſlicterent, nec vis morbi tabi-
 ſici vllis humanis præſidijs leuaretur, conuertebant
 ad opem diuinã, atq; cęleſtis irę placamina, inter quę
 ludi maxime ſcęnici inſtituti dicũtur. Et proſectò pri-
 migenij illi priſciq; Romani, religione atq; vna deorũ
 cultura, omnes gentes nationeſq; ſuperarunt.

Hippocrates ille Archiatros, & vt verius dixerim
 medicorũ deus, peſtilentiã ex Illyrico Peoniaq; ad
 gręcos venientem, hoc remedio cohibuit, atq; hac cu-
 ratione ſedauit. nam iuſſit per totam ciuitatem accen-
 di ignes floribus, coronamentisq; odoratiſſimis fra-
 grantes, vnguentisq; ſuaueolentiã ſpirantibus perſu-
 ſos, vt ita purior, ſincerior, ſalubrior aer a ſpirantibus
 ſurſum ſubducereſt. huiuſce rei meminit Galenus in
 libro de Theriace, vbi id quoq; cõmemorat, quod aer
 peſtiſer ex reſpiratione hauſtus, eſt hoĩbus velut de-
 leterion, hoc eſt venenum. Plinius quoq; tranſeun-
 ter hoc attigit, cuius vba ex libro. xxxvi. ſubſcribere ope-
 præcium eſt, quę ſunt hæc. Eſt & ipſis ignibus medica-
 vis, peſtilentia quę ſolis obſcuratiõẽ contrahit, ignis
 ſuffitu multiformiter auxiliari certũ eſt. Empedocles
 & Hippocrates id demõſtrauere diuerſis locis. Idem
 Hippocrates altera quoq; medela, ſeruauit multa op-
 pida gręcorũ a peſtilentia, obſtructis videlicet peſti-

Medici
 na Hip
 pocratũ

origines
 abbas

lentibus fenestris, ianuisq; permutatis, atq; immisso
 nouis fenestris Aquilone, quem ventorum saluberrimum
 autumant, Græcia ob hoc meritū tam ꝑcellens
 honores illos Hippocrati decreuit, q̄s Herculi olim
 decreuerat. Consimiliter Varro Terentius ille vnde
 cunq; doctissimus, cum i insula Corcyra omnes fere
 domus repletę essent ægrotis ac funeribus obstruēs
 fenestras hostiāq; permutās, necnō saluberrimū ven-
 tum Aquilonē nouis patefactis fenestris immittens,
 familiam & comites suos om̄s reduxit incolumes.

M. Var
 ro.

Cribit idem Plinius, folia lauri olfactu va-
 lere aduersus pestilentie contagia tantoq;
 magis, si & vrantur. hinc olim Cōmodus
 Romanus Imperator, cum ingens pesti-

lentia Italiam vniuersam occupasset, inq; Romanam
 ciuitatem vehementius grassaretur, Laurentum se-
 cessisse traditur, vbi laureta permulta visebantur. Si-
 quidem periti medicine, asserebant plurimum polles-
 re odores laurorum, amœnāq; opacitatem ad propul-
 sandam aeris cōtagionem. Pleriq; vnguentis suauis-
 simis nares opplebant, suffitūq; & odorientis assi-
 due utebantur, tanq; meatus sensuum illis odoribus
 occupati, neq; admittant aera tabificum, & si admise-
 rint, tamen eum maiore quasi vi longe exuperari, vt
 auctor est Herodianus. huius pestilentie mentio quo-
 q; fit a Galeno in libris de potestate simplicium phar-
 macorum. Apollonius ille Tyaneus Pithagori-
 cus philosophus, quo nihil sanctius, nihil venerabilis-
 lius, nihil diuinius æthnici crediderunt, quem mor-
 tuis vitam reddidisse, & multa perinde ac deum mi-
 racula fecisse cōmemorant, Ephesios olim pestilen-
 tia laborantes, hoc veluti alexipharmaco liberauit.

laureta
 stra pe-
 stilentia,
 Exem-
 plū cō-
 modi.
 Imp.

vocatis in contionem Ephesijs, ostendit in theatro senem quendam sentum, squalentemq; ac pannosum, iubens vt lapidibus illum insectarent, qui lapidare hominem tanto studio cæperunt, vt breui tempusculo, magno lapidum cumulo coopertus obrueret. Paulo mox lapides auferri iussit, vt quid iteremissent agnoscerent. Quo vt præceperat factum, ille quidem quem canis p se saxis obruisse crediderant nusq; comparauit, canis homie. autem pro hoie cõspectus est, vasta atq; enormi magnitudine, spumam ab ore euomens. Et hæc fuit expiatio qua Ephesios Apollonius expiauit, lueq; tabifica liberauit. Creditum est senem illum fuisse cacodemonem pestilentie cõciliatorem, vel potius ipm moftrum morbumq; portentosum.

Hercules Hercules ille lustrator orbis, domitorq; ferarũ, cui le alexi ob admirationẽ virtutis, diuinos honores graci decacos. creuerunt, olim Heleos a pestilentia liberauit, obstruens obturansq; euaporationes, quæ e terra pestiferæ emanabãt, quem graci Alexicacon cognomẽto colit, quasi opitulatorem ac malorum depulsores.

Democritus Democritus Abderites ille, Gelasinus cognominatus, cui cuncta mortalium negocia ridenda esse vis debantur, municipes suos Abderitas quondam a pestilentia liberaffe fertur, scientie medicamento, tanta est doctrinarũ vis, tantaq; occasio. Consimiliter Empedoclem Agrigentinũ, qui ex concordia atq; discordia dicebat cuncta cõstare, Selenuncios Sicilie populos, pestilentia piclitates, exorta ex ppinqui fluminis fetore ac graueolentia, liberaffe tradũt, q aqs salubres in aqs illas fluuiales pestilentes imisit infuditq; ex eaq; mixtura factũ est, vt aque vitio se dulcescerent, fieretq; innocetiores, atq; ita sedata pestilentia. Selenuncios

Empedocles .

PESTILENTIA. XXI

tanti beneficij memores, Empedocli perinde ac deo,
 diuinos honores decreuerunt, qui etiam demonstra-
 uit auxiliari pestilentia, ignis quoque suffitu, vt Plinia
 na auctoritate docuimus. Scribit diuus Augustinus
 vt id quoque attingam, olim locustarum nubem inesti-
 mabile in mare decidisse, quibus mortuis redditisque
 littoribus, atque hinc aere corrupto, tantam exortam esse
 pestilentiam, vt in Africa in solo regno Masinisse octin-
 genta milia hominum perierint. Tunc Vticae extrigin-
 ta milibus virorum, decem tamen homines supstitites vixit
 se confirmat. Verum antequam disertatio ista cludat, ne-
 fas esse arbitror, praeterire remedia illa aduersus pesti-
 lentiam communia, quae a medicis, & in primis a Cor-
 Celfo commemorantur. Oportet in pestilentia perigrina-
 ri, gestari, ambulare sub dio ante aestum leuiter, vitas
 re fatigationem, crudelitatem, frigus, calorem, libidinem
 Item vitandum est balneum, sudor, meridianus somnus.
 Tunc cibus semel die commodius assumitur, insuper eti-
 am modicus ne cruditatem moueat. Autumat Plinius Senes
 nius senes minime sentire pestilentiam, quod quidem in non sen-
 vniuersum, & vt dici solet platice, veridico oraculo di-
 ctum est, non vt ad amissim reuocet. Sicut cum dici-
 mus mille naues esse ad Troiam, numerus millenarius
 non fuit exactus, & centum virale esse iudicium Romae,
 sic ergo loquutus est Plinius vt intelligi vellet id quod
 crebro & magna ex parte fit, vt scilicet senes pestilen-
 tia non infestentur, sunt enim frigentis naturae, quae vix
 vi pestiferi morbi calorifica atque feruente regelari po-
 test. Idem Hippocrates dicit, id quod frequenter fie-
 ri solet, non id quod rarerent accidit. Interdum enim con-
 tingit, vt senes quoque pestilentia moriantur, sicut conti-
 git Furio Camillo, quem senio longo confectum exactaque

ANNOTATIONES GALENI.

etate extinctū esse pestilētia Liuius Plutarchusq; nos
 Camil^lificant. Galenus alexipharmacū aduersus pesti-
 lus mor^llentiā efficacissimū esse demōstrat theriacē, quē istar
 tuus pe^llentiā purgatorij ignis emundet eos & expurget, qui pesti-
 silētia. lentiē grassantis temporibus, eius portione recreent,
 Theria^llatenus ab hoc malo tentari queāt. Palladius vinū fa-
 ce. lutare contra pestilentiam, qd' & stomacho pfit, sic fi
 vinū cō^leri iubet. In optimi musti metretravna, anteq̄ ferueat
 tra pesti^labsinthii, tum si octo vncias lintheo inuolutas dimit
 lentiā. tis, exactis quadragita diebus curabis auferre, id vi-
 num lagenis condis & vteris.

d E terremoto & pestilentia hactenus dictū
 sit, nunc quoniam Galeni frequens mentio
 facta est, non erit alienū quedā subtexere
 quæ partim mendosa, partim obscura in libris nobis
 lissimi medicorū deprehensa corrigere & illustrare fu-
 it opere precium, vt ita studiosis tanti scriptoris, quo-
 dam quasi adminiculū pbeamus, sitq; id velut huius
 opusculi auctariū. Hæc aut tanq̄ apud aures eruditio-
 res cōpendiaria interpretatione percurrā, nullo seruato
 ordine, nec em̄ historia scribit, sed indigeste & indis-
 tincte annotamenta ista cōdidimus, prout ex memo-
 rie promptuario, res quæ deprompta sese offerebat
 Et ne morosior sit, plogus q̄ interpretatio hinc ordiemur.

Crasis
Cōple^l **g** Alenus in microtechni, bona inqt, Crasis
 xio. hoc est cōstitutio, vt dicere didicim⁹ a ma-
Cōstitu^l ioribus nostris, siue cōplexio corporis, vt
 tio. corrigimur a recentioribus medicis, ea est vt regula
 Polycleti. Item in libro de optima compositione cor-
 poris. Corpus inquit bene compositū tale est, qualis
 Polycleti regula existere dicebat. Item in primo com

ANNOTATIONES GALENI. XX

plexionū laudat regulam Polycleti, quāuis in codicibus impressis fere semper Polycetus legatur. Quae ^{Regula polycleti,} ri solet a studiosis quæ sit ista regula Polycleti, cuius tam frequens mentio est apud Galenū, medici recentiores non parum multi opinantur Polycetū fuisse medicū sęculo prisco, qui quandā quasi regulam legēq; posteritati tradiderit, ad quam perinde ac scopon & si gnum, dirigenda esset complexio corporū, ac vita visctūsq; mortaliū. Tale autem interpretamentū q̄ ridiculum sit & nugatoriū, nemo non bene litteratus agnoscit. Sed omīssa aliena insectatione, quod semp a moribus meis & libellis longe abfuit, institutū propositum candido stilo exequamur.

Polycetus Sycionius inter statuarios siue signis ^{Signis} fices nobilitatus, fecit statuam æneam adeo abfolu fex poli tam consumatq; , vt artifices id simulacrum canona cletus, appellauerint, liniamenta artis ex eo petentes, velut a lege quadam. Canon enim græc regula est, auctor Plinius in tricesimo quarto, hinc Galenus sciūssimæ Canon exigit dilaudatq; complexionem siue constitutionē polycle corporis ex omni parte perfectā, sicuti erat canon Polycleti, quo veluti archetypo & lege ac regula, vsi sūt posterī artifices statuarū. Fuerat autem fidī interpretis officium non aliter interpretari, q̄ vt græco vocabulo canon Polycleti diceret, qui dum voluit pro canone Polycleti regulam dicere, discessit a regula & lege bene interpretandi.

In libro de sequela animæ ad corpus. In abditis inquit, imprudentes multi, tales Athenis pauci, lo ^{Abderi} cum mendosum sic emenda. In Abderitis impru te ppli, dentes multi, Namq; Abderite populi sunt Thraciæ, stolidi & insipientes seculo prisco iudicati, Qd

ANNOTATIONES GALENI.

- & Victruius docet in septimo, a quo dictum est videamus ne apaturij scæna efficiat, & nos Alabados aut Abderitas, hoc est fatuos & insipientes, ac mentis excordes. hinc epigramatista significare volens brutum insensatum, & neuro stoliditatis infectum, decensiter inquit, Abderitane peccora plebis habes. Quinetiam M. Tullius quadam ad Atticum epistola, taxans comitum filium Pompeij tanquam insipiens & inconsultus, mordaciter dixit. id est $\alpha\beta\alpha\lambda\eta\tau\iota\kappa\omicron\nu$. veluti vox puerbialis sit
- Abderi con** Abderiticum pro fatuo improvido & insulso. ad hæc cum Democritus ille magnus mirandusque philosophus fuerit Abderites, genitusque sit sapientissimus in patria insipientium, merito & scite dixit Satyrographus in ipsius Democriti laudem, cuius prudentia monstrat Summos posse viros, & magna exempla daturos Veruecum in patria crassoque sub aere nasci. Non longe dissimile est illud Apuleianum ex apologetico, apud scordissimos Scythas, Anacharsis sapiens natus est, Apud Athenienses catos Melecides fatuus.
- Sapiens** In sexto de interioribus sic scriptum est. Quendam apud invidi ministrum regis, cuius officium erat Tyrum capere insipientes quodam tempore morsum a Tyro fuisse, quem iussi tyriacam accipere, qua sumpta factus est boni coloris, & mutatus fuerat in prasinum. Item in tertio. animalia frigidiora per hyemem propter aeris frigiditatem, veluti mortua permanent. similiter Tyri qui si manibus capiantur minime mordent. Item in aestate videmus Tyros, & maxime in canicularibus diebus rabiosos. hoc potissimum in loco corrigendus est error publicus, opinantium Tyrum dici specialiter animal quoddam, cuius morsus sunt venenati, a quo tyriaca quoque nominata sit. quorum opinionem refellere interest vite, cum ad rem

ANNOTATIONES GALENI XXIII

medicā maxime pertineat. Tyrus, q̄tenus loqmur de
 aniali, nec gr̄ca, nec latina dictio est. verū ^{θηρ}θηρ a gr̄c̄
 cis generalī vocabulo fera. ^{θηρ}καί τ̄α ^{θηρ}θηρ̄ια. ferē noianē &
 bestię. quo noie, vt inq̄t Suidas, ea maxime significā
 tur, q̄ morſu nocent, vt ſunt viperę, ſerpentes, & phal-
 langia, ſic em̄ vocāt araneos quosdā, quorū morſus ē
 aſperriſimus. Galenus p̄pe peculiariter appellatione,
^{θηρ}θηρ̄ων viperas videt̄ accipe, vnde & theriacę nūcupa-
 ta, ſic em̄ & ſcribendū & p̄nunciandū est. nec nō ^{θηρ}θηρ̄ος
 hoc est theres nō tyri legendū, est aut̄ theriace nobile
 illud ac celebratū medicamentū, ex eo dicta, qđ me-
 detur morſibus, ^{θηρ}των ^{θηρ}θηρ̄ων, id est viperarū, auxiliatq̄
 cōtra venena beſtiarū, vel qđ ex carnibus. ^{θηρ}θηρ̄ων, id ē
 viperarū cōficii. Qđ & ip̄e Galenus euident̄ osten-
 dit docēs theriaces cōpoſitionē. Sigdem a capite & a
 cauda, ^{θηρ}θηρ̄ος, id est vipere q̄terni digiti amputant, mē-
 brana detrahūt, & vna cū adipe inteſtina q̄q̄ eximunt̄
 reliquū corpus in aqua dulci cū ſale & anetho cog-
 tur, mox pane ſimilaginis purgatiffimæ cōmixto, in
 vmbra ſeruant, ſiuntq̄ Trochiſci medico effectu, ad
 plura malorū genera mirabiles. Eſtq̄ hoc pharmacū
 vt gr̄ci vocitāt. ^{θηρ}αλεξι ^{θηρ}τηριον ^{θηρ}σωτηριον και ^{θηρ}αλεξι ^{θηρ}κακον
 id ē auxiliatoriū ſalutare atq̄ malorū diſcuſſoriū. Plis-
 nius noſter nec id omiſit, quid enim illi omiſſum eſt.
 Qui quos Galenus ceteriq̄ medici Trochiſcos vo-
 cant, ip̄e paſtillos appellat, cuius verba ex libro vnde
 trigelimo ſubiiciā, quæ ſunt hæc. Fiūt & ex vipera pa-
 ſtilli, q̄ theriaci vocant̄, q̄tenis digitis vtrinq̄ ampu-
 tatis, exēptiſq̄ interaneis & liuore ſpinge adherēte, reſ-
 liquo corpe in patina ex aqua & anetho diſcocto, ſpi-
 niſq̄ exemptis, & addita ſimilagię, atq̄ ſic in vmbra
 ſiccatis paſtillis, quibus ad multa medicamēta vtunt̄

^{θηρ}θηρ̄ια
 Phalan-
 gia.
 Theria-
 ce vñ.

Trochi-
 ſci pa-
 ſtilli

F

ANNOTATIONES GALENI XXIII

mox corripit, cuius iecori teneritas nulla preferit. Pre
 terea cũ apud græcos Τρυγῶν turtur voceſ, interpres Trygō.
 Τρυγῶν vertit in turturē. ego paſtinacā dixiſſem ſe Paſtina
 quutus Plinium, qui ſic ſcribit in nono. Sed nullum ca.
 uſq; execrabilius q̄ radius ſup caudā eminēs Trygo
 nis, quā noſtri paſtinacā appellāt, qui arbores infixus
 radici necat, arma vt telū pforat. Idem in. xxxij. refert
 nihil in mari venenatius eſſe paſtinaca. hinc letalis &
 mortifera dī ſcite, ab Auſonio ſcribēte. Letaliſq; try
 gon moleſq; plateſſe. Ambroſius tñ adminiculū qua
 ſi quoddā p̄bet interpti Galeni, q̄ & ip̄e hunc piſcem Amb. i
 turturē appellat ſic ſcribens in. v. exhameri. Quid lo exham.
 quar turturis aculeū & hunc mortue, ſicut em̄ vipere Acule
 os q̄s calcauerit renes dūtataxat, grauius q̄ venenū no
 turturis
 cere perhibeſ, & in medicabile vulnus ſerpere, ita eti
 am turturaculeo ſuo mortua amplius q̄ viua periculi
 afferre memorat, Quod aut̄ Galenus in Selachijs nu
 merat torpedinē & paſtinacā, ſcito Selachia græco vo
 ſelachia
 cabulo dici q̄dam genera piſciū, quę noſtri cartilagis
 nata interpretant̄. Oia autē hæc ſunt carnoſiora, & cũ
 ceteri piſces ſint ouipari. i. oua pariant, hoc genus eſt
 ouipare
 viuiparum hoc eſt animal parit, excepta ea quā ranā
 vocant. Primus Ariſtoteles hoc nomen impoſuit hu
 viuipa
 iuſcemodī piſcibus. Ideo aut̄ ſελαχιη Selachia nomi
 rum
 nantur, quia noctu ſplendicant, quaſi ſελας εχουσι,
 id ſplendorem habeant. Quidam aut̄ uimāt Selachia
 appellari ex eo, qd̄ lepidas λεπιδαο .i. ſquāmas nō
 habeāt, ſiquidem id genus piſciū ſquāmis caret. hoc
 ſenſit Suidas ſcribens, ſελαχια οσα λεπιδα ονκ εχει.
 Id eſt ſelachia eſſe quecūq; ſquāmam non habent, vt
 ſunt inquit ναρκη και Τρυγῶν ουλεωτοκει Id eſt tor
 pedo & paſtinaca, necq; ouipara ſunt.

III ANNOTATIONES GALIENI

N libris de interioribus, minutulus quod est
 error, sed quae aures dolatorio eruditionis
 tersioris leuigatae ferre non possint, nam sepius
 cule leges gomorea ponit pro gonorrhoea, sicut apud
 ecclesiasticos irroboraui menda confisus, apud quos Go
 morei leguntur, qui Gonorrhoei sunt appellandi. Est au
 tem Gonorrhoea, ut ipso nomine ostenditur, fluxura genitu
 re siue spermatis, & gonorrhoei dicuntur semine fluens
 tes, uicium huius, quibus sponte genitura fluit. quod morbi ge
 nus anceps est & periculosum, atque plerumque mortiferum
 nisi citissime succurrat. Gonorrhoei ex religione iudeo
 rum, ut docet Iosippus, itemque leprosi arcebant a tem
 plo. Confisus apud Galenum inter genera arborum, ponitur
 dictione mēdosa, modo Alcadres modo acacrades
 cum utrobique legendum sit Achrades. sunt autem achrades
 ex genere pitorum, de quibus Dioscorides in primo sic refert
 καλε αχρασι. ειδος εστιν αχρασιον απιου βραλεωσ πεπεινο
 μενι. Id est achras species est piri siluestris sero maturus
 rescens. Vim habet astringentiam, & ut idem tradit in vi
 xi ξυλου αχρασιου. Id est ex ligno piri achrados mis
 rabile remedium est aduersus venena fugorum. Columel
 la quae achrados piri meminit, libro de cultu horticum,
 illo uersu. Achrados aut pruni lapidosi obruta pos
 mis Gaudet. Illud utique dignum memoratu, quod Plutar
 chus refert in problematis, pueros argiuorum quidam fe
 sto per iocum sese. βαλλα χραλασ appellitare uicissim
 solitos, tanquam achradibus piris aliti nutritique primo fu
 erint. Si quidem ferunt achrades primum graecis in Pelop
 oneso fuisse cognitatas, cum Peloponnesus ob id Apia
 Peloponesus. απιου enim graece pirus dicitur. Unde Apia achra
 des mutato nomine appellati sunt. Plinius quoque tradit Pe
 loponesum ante Apian appellatam, nec hoc quidem pre

Gonor
 hoea
 Gonor
 hoei

Diosco
 rides

Apia
 Pelopo
 nesus.

ermittendū est, qđ gr̄ci scriptores literis pdiderūt
 Thrasibulus qui cōtradocere debebat Lacedæmonijs
 oblitis induciarū & amicitie, mox muneribus corru-
 ptus, simulauit se cōdēdissē. ἀχραλασ. hoc est pira sil. Exēplū
 uestria. & p̄pterea nihil loqui posse, dixit em̄ ἀχρασ. thrafi
 ΕΤΕΧΕΙ ΤΗΝ ΓΑΣΤΡΕΡΑΝ. Id est achras continet ventrem. buli.

X his minutulis in Galeno mendis & illa
 sūt, hyporeia & Geforia, & aporgi & ydo-
 phorbia, p̄ hypenemia, et zephyria, & apo-
 gei, & hydrophobia, q̄ singillatim explicāda sunt, vt
 p̄ virili parte succurramus studiosē iuuētuti. Hypene-
 mia dicunt gr̄co vocabulo oua, q̄ aues aliq̄t sine coi
 tu masculi progignūt, latine vna dictiōe haud, quāq̄
 infeliciter subuētanea, appellant. Albertus magnus
 doctior q̄ elegātor, oua venti nūcupat, ex vento em̄
 putāt ea generari, q̄ de cā etiā zephyria noiantur, qm̄
 zephyro flante, quē nostri fauoniū vocāt, per ver ma-
 xime fiūt, quo etiā maritant cuncta ex terra viuifcen-
 tia. Hęc aut̄ oua hypenemia, vt docet Plinius in. x. ir-
 rita sunt & sterilia, & minora ac minus iucundi sapor-
 ris, & magis humida, & vt auctor est Aristoteles i. vi.
 de aialibus, pariunt genus id ouī plures aues, vt Gal-
 line, perdices, columbe, pauones, anseres, chenalope-
 ces. Concipiunt aut̄ ea fœminę, mutua inter se libidi-
 nis imaginatione. Idem ait Zephyria nominari, eo q̄
 verno tempore flatus illos fœcūdos ex zephyro, qui,
 vt diximus, fauoniū dicūt a nostris, recipere videantur.
 Sed iam preuertamur ad apogeos, qui sunt venti
 e terra cōsurgentes, vnde & nomen. Nam si verbum
 latinum, verbo gr̄co reddere volueris, interpretari
 poteris abterraneos, qui, vt Plinij verbis vtat, cum e
 mari redeunt Tropei vocantur, si pergunt Apogei. Tropei

ANNOTATIONES

- de his Aristoteles copiose & subtiliter differit querens libro pblematū. xvij. cur tropei venti quos versarios interpretant, de mari spirare soleant, quos ait apogeis esse cōtrarios. Tropeus tanq̄ reuersio apogei ē. supra est hydrophobia que latine dici potest aq̄ metus, quā Galenus pnciosissimā ægritudinū esse testat. Dioscorides libro. vij. πᾶσις υδροφοβικόν appellat. Idq̄ cum spasmō et rubore totius corporis, maxime totius oris dicit accidere, fit aut̄ ex morſu canis rabiosi per estus p̄cipue caniculares, que græca dictione cynocaumata nuncupant, hoibus ita morſis, vt inquit Plinius in viij. letalis est aq̄ metus. Idem in. xxix. hidrophouos appellat ip̄os hoies potū aque expauescētes ex morſu rabidi canis, quod miserrimū morbi genus est, vt inquit Cor. Celsus. In q̄ simul eger & siti & aq̄ metu cruciat. Quidam hoc morbo affecti gallinaceos se esse credentes canūt. In canis rabidi morſu tuē a patre aq̄, capitis canini cinis illitus vulnerati. De hac hydrophobia intelliigi voluerūt duo nobiles poetę Sule Ouidi⁹ monensis & Cordubensis. Quorum alter ait.
Tollere nodosam nescit medicina podagram.
Nec formidatis auxiliatur aquis.
Alter in sexto Pharsalię canit
- Lucan⁹ Non spuma canum quibus vnda timori est.
De hydrophobia & nos copiose opinor ac diligenter annotamēta cōfecimus in Apuleianis cōmentarijs.
N decimo περι απλων. i. de simplicibus,
i capite de velleribus sic scriptū vulgo legit
vtilitas puenit ex velleribus ppter yfopum
oesypū quid. Item lota vellera nec detinētia yfopum. tu corrige & sinceriter lege, oesypū siue esopon, quod est medica

mentū ex sordibus lanę ouille, cū pinguitudine cōfe-
ctū, sed quō id fiat docet copiose Plinius, cuius v̄ba
subscripsi ex. xxix, quę sunt hęc. Quin ip̄e sordes pe-
cudū, sudorq; feminū & alarū, adherentes lanis oesib; Plinius
pon vocant, innūeros, ppe vsus habent, in Atticis oui-
bus genito palma. fit pl̄ibus modis, sed p̄batissimū
lana ab his partibus recenti cōcerpta aut quibuscūq;
sordib; succid̄is primū collectis, ac lēto igni in eneo
vase subseruefactis & refrigeratis, pinguiq; qd̄ sup̄
nata collecto in fictili vase, iterūq; decota priore ma-
teria, quę pinguitudo vtraq; frigida aq̄ lauat, & in lin-
teo siccat ac sole torret, donec cādida fiat ac translu-
cida, tum in stagna pixide condit̄, p̄batio aut̄ vt sordi-
um virus oleat & manu fricāte ex aqua nō liquef, sed
albescet, vt cerusa oculis vtilissimū, eros̄is & duris ge-
nis, angulis scabros̄is & lachrymantibus, vlcera non
oculorū modo sanat, sed oris etiā & genitaliū, cū anse-
rino adipe. Hęc Plinius, qui cū sit vber̄imus poetarū
cōmentator & griphorū explicator, imittit lucem ver-
sibus Nasonis aliōq; subobscuris, quos hic subiiciā
ex libro tertio de arte amand̄i.

Efopa quid redolent quāuis mittant̄ Athenis

Demptus ab immundę vellere succus ouis

Item in primo de remedio

Pyxidas inuenies & rerum mille colores

Et fluere in tepidos Efopa lapsa sinus.

Ab oue aut̄ dictum est oesypum quā græci οἶον vocāt
quasi οἶος εὐπον id est ouis sordes. Dioscorides & Diosco-
ip̄e in secundo vbertim explicat quō fiat Oesypum. rides.

Quod vt ipsius v̄bis vtar. λεγεται εκ των σουπκρον.
ερίων λιπος .i. dicit̄ pinguedo ex lanis succid̄is.

F iiij

Locus

Ouidij.

ANNOTATIONES

- i
- N libro de tenuante dicta, frequens men-
tio est ypotrimmatū, & quodam loco ait,
vbi frequenter huiusmodi ypotrimatibus
iubebam, medici recētiore sicut infinita alia, ita hoc
quoq; tam nesciunt q̄ scire cōtemnūt. sunt aut̄ ypo-
trimata & trimata non magno sane discrimine disso-
ciata. siquidem vt græce dicitur. Τριμμα εστιν διαρε-
ματων πομα id est trimata est potio ex aromatibus
Ypotri- cōcinnata, ypotrimma vero, obsoniū est ex dactylis
mata. palmarū & melle, alijsq; q̄busdā cōdimentis. Aristot̄
Trimata quid phanes βλεπων υποτριμμα fiunt ypotrimmata ex
turdīs & perdīcibus & huiusmodi auibus scitissimi sa-
poris. Apicius ypotrimma in genere cōdimentario po-
nit, sic fieri docens, piper Ligusticū, mentā aridā, nu-
cleos pineos, vnam passam, cariotā, caseū dulcē, mel,
acetū, liquamē, vinū, oleum de frutū misces. Ligusti-
cum vt obiter Apicianū verbū explicē, herba est hor-
cū gd. tēsis, a Liguria appellatū, vbi gignit̄ laudatissimū, de
q̄ Plinius libro vnde uigesimo Ligusticū siluestre est
in Ligurię suę mōtib; serit̄, vbiq; suauius satiuū, sed
sine viribus, panacem aliqui vocant. nulla fere cōdi-
tura sit sine ligustici cōdimentis apud Apiciū, in cui-
us mentionē, quoniā aliud agentes transeunter inci-
dimus, non erit ab re literaria enarrare, quid sit apud
eundem crebra mentio copadias, qua in re hallucia-
Copai- nantur eruditi. scito copadias siue copaidas dici ang-
des. uillas a copaide lacu Boeotię, in quo anguillę magnę
gignuntur, auctor Suidas. docet idem Apicius pas-
Apua. tinam de Apua condiri., scito Apuam quoq; piscem
esse, quem græci αφεν vocant, quia ex himbri na-
scitur, qui græco vocabulo dicitur αφη παροιμία.

ANNOTATIONES GALENI. XXVII

id est puerbiū apud græcos celebrat̄ ἀφύα εἰς πύρ .i. ^{ἀφύα}
 apua in ignem, de his q̄ citissime terminant̄. Constat ^{εἰς πύρ.}
 em̄ aphyan ocissime percoqui, immo vt græci dicunt
 ἁλουσα το πύρ μόνον εἴεται. id est spectans ignem tan
 tum coquit̄. Consimile est illud Augusti. Celerius q̄
 asparagi coquant̄. Plinius tradit Garū, qd̄ liq̄ris ge
 nus est, confici cepisse ex inutili pisciculo minimoq̄,
 Apua inq̄t nostri aphyen græci vocāt, qm̄ is piscicul
 e pluuia nascit̄. Aristophanes εὐικός .i. singulariter
 dixit aphyan. verū in frequēti græcorū vsu est vt πλῆ
 οὐτικῶς dicat̄. olim Nicomedē cupido cœpit eden
 di aphyas, sed cuz esset in mediterraneo p̄cula mari,
 nec ob id res esset in prōptu, Apicius ad leniendā Re
 gis appetentiā, id cōmentus est, rapa studiose prepa
 rauit secans in frustra, adeo solerter & scite, vt aphyas
 imitari ac representare videret̄, coxitq̄ in oleo infun
 dens salem, papauer inspergēs, & ita soluit desiderū
 illud regis Nicomedis. In libris qui meri inscribūt
 q̄bus mēbratim medicina decurrit, frequēs mentio ē
 Croco magnetis dictione adulterata & subdititia. nā
 legendū sp̄ est Crocomagmatis. Est aut̄ Crocomag
 ma, vt interpretat̄ Cor. Celsus, q̄si croci recrementū &
 fex, qd̄ in malagmatis alijsq̄ medicamentis est effi
 cacissimū. Et vt auctor est Dioscorides, ἀνὰ μίγεει
 σμικτικὴν τῶν ἐπισκο τούτων τὰς κοραῖς οὐρεκτι
 κὴν μαλακτικὴν πεπτικὴν θερμαντικὴν. Idem tradit
 Crocomagma fieri ex vnguēto crocino, de q̄ Plinius
 noster hęc in. xxij. Collyrio vni nomē dedit ex eo q̄q̄
 exp̄ssō vnguēto crocino qd̄ Crocomagma appellāt.
 Idem pluribus in locis mentionē facit lapidis He
 raclij, sed vbiq̄ perperā legit̄, modo heraclius, modo
 heraclitus. Est aut̄ lapis Heraclius magnes in celebri

Exem
 plū Nis
 comes
 dis.
 Cōmē
 tū Apic
 ij.

Croco
 magma
 Diosco
 rides.

ANNOTATIONES GALENI.

- Lapis heraclius** græcorum puerbio, a quibus dicitur *Ἡρακλείου λίθος* Heraclius lapis de his, qui ad se omnes trahunt, ut magnes trahit ferrum. vocatur autem Heraclius ab Heraclia ciuitate Lydiae, vel ut alij tradunt Magnesiæ, vbi laudatissimus Magnes gignitur, vnde & nomen. Quod & Lucretius euidenter ostendit his versibus,
- Magnes vñ.** Quem magneta vocant patrio de nomine Graij Magnetum quia sit patrijs in montibus ortus. Plinius sentit ab inuētore armētario inditum magneti nomen. Magnes inquit appellatus est ab inuētore, si derit in quibus quia tenet ferrum appellatur, nam græce *σιδηρος* dicitur ferrum. Idem Plinius ait. Et a quibusdam lapidē Heraclium nuncupari, æthiopicorum laudē summam dari, pondusque argento rependi. hinc illud Sili dignum me Venere æthiopes, gens haud incognita Nilo (moratu.
- Silius Italicus** Qui magneta fecant. solis honor ille metalli Intactum Chalibem vicino ducere saxo.
- Pud eundem multifariam & quasi saltuatim, atque ex intervallo occurrunt errores, prope infiniti vocabulorum. Ex quibus insignia quaedam, maximeque notabilia operæ precium sit attigisse, omnia enim quis possit cum prope sint inexplicabilia & iusto volumine enarranda. In Isagogico. hoc est introductorio, virtutes siue potentie quatuor naturales, mendosis dictionibus percensent, nam ponunt celtica pro elctica *ελκτικη* id est attractoria. Cathelica pro cathectica *καθηκτικη* .i. retentatrix. Allete pro *αλλοιωτικη* .i. digerens. apropropitica pro aprocritica. *απροκριτικη* .i. expultrix, vulgo attractiuam, retentiuam, digestiuam, expulsiuam appellant. In libro de sectis, quem quidam Plutarcho assignant. Diascorion legitur pro Diascorodō, hoc est medicamentum ex alijs, græci enim *το σκοροδον* allium vocant.

ANNOTATIONES GALENI. XXVIII

καὶ τὸ σκοροδιον, alij purgamentū, nostri sicut Colu-
 mella & Plinius inter pulmentaria rustica celebrant
 Aphrosorodon quod est genus alij grādioris incre-
 menti, quod quidam Vlpicū vocant. De quo Plau-
 tus. Plenior es Vlpici q̄ Romani remiges. In eodem
 libro de sectis Diacrosimos, dictio futilis & ridicula.
 ponitur Diacrōmyon, quo significatur medicamen-
 tum ex cepis. nam τὸ κρομμυον greci cepam vocant
 hic prouerbiū celebre est κρομμυα εσθιειν id est ce-
 pas comesse p̄ eo quod est iubeo te flere. Altera q̄
 παρομια id est prouerbiū grecorum est κρομμυων
 οσ φρανεσ θαι, id cepas olfacerere, de his qui flent. fe-
 runt Alyattem Lydia regem olim misisse nuncium
 ad Biantem philosophum, vnum ex septem sapientis-
 bus, vt ad se celeriter ventret, q̄ dixit ερωκελευω αλ-
 λυαττη κρομμυα εσθιειν Id est iubeo alyatti cepas
 comedere, quod symbolicos signat illi plorandū esse
 apud eundem Cachosia legitur pro cacexia, que dicitur
 etio significat malam corporis habitudinē. Cor. Cel-
 sus in secundo. Malus corporis habitus, cacexia greci
 ci appellant. Vnde & cachectici dicti, quorū corpus
 macie conficitur. Quorum meminit & Plinius no-
 ster i trigesimo secūdo. Ediuerso Euexia dicitur bo-
 nus corporis habitus, & euectici qui sunt corpore be-
 ne habito, valentissimacq̄ corporis constitutione robo-
 rati.

Vlpicū
 Dyacrō
 myon

cacexia

Cachec-
 tici.

Euexia

In tertio Meri perperam legitur, ad ozenam insus-
 fla per symponem, tu corrige per siphonem. sunt em̄ siphōes
 siphones fistule. v̄ποκοριστικωσ siphunculi. Quod
 hoc in loco p̄cipit medicamentū adhibendū esse per
 siphonem ad ozenam, quod morbi fetentis nomen
 est in naribus. Alio in loco dixit pharmacū suffla per

siphōes

Ozena

fyrigia. *fyringa.* .i. per siphonē siue fistulā. Quae græco vocabulo σφειγξ noīat. Plinius quendā calamū vocari tradit fyringiā, quia vtilissimus sit fistulis faciendis, qui totus concavus est, nihilq; habet intus cartilagis. Idē in. xxxij. na. historie scribens de sanguisugis inqt. Ergo sugentia ora forficibus p̄cidunt, ac veluti siphonibus defluit sanguis, Item in secūdo, aq̄ terre pondere Cor. cel exp̄ssa siphonū modo emicat, p̄cipit Cor. Celsus his qui tarde concoquūt, & qui noctu sitire cōsueuerunt p̄ siphonem bibant, hoc est vt ip̄emet edocet, per tenebras fistulā, Ex hac translatione decenter exijt illud bendū. Satyricum, in foeminarū obscānitates mordacissimū Effigiemq; de longis siphonibus implent,

In libello de vinis, scaturiūt mēde in noībus vinorum generosorū, siqdem salarinū legitur pro salernū anisinū pro aruisiū, de quo Virgī. Vina nouū fundā calathis aruisia nectar. Galarianū pro gauranū, Ercubum pro cecubū. Glesteos. i. mixtū p̄ gleucos. i. mustum. etē græci το γλευκος mustū vocāt, vnde quodam vini genus mediū inter dulciā argleuces appellat. i. semp̄ mustū. cuius & Plinius meminit. Colunū oleū mella q; oleū gleucinū p̄dicat, qd̄ fit per vindemiā mixtura olei & musti recētissimi, vna cum cōdimentis aromatū. Enumerare nemo posset q̄ saepe apud Galenum Dispnā & ortomiā legat̄ pro dispnoea & orthopnoea vtrūq; vitū in spirandī difficultate cōsistit, & inde nomē, modica est dyspnoea, neq; ex toto strā tunc appellatur orthopnoea. hinc dispnoici & orthopnoici dicti talibus morbis obnoxij, suspiriosos nos strā vocitant, & ip̄m morbū suspiriū, q̄ cū vexaret̄ Seneca, satis apte inqt̄ dici suspiriū potest, aitq; decenter

hoc valitudinis genus esse animam agere.

Idem ait in libro de motibus. i. currat Siriasin. tu le *Satyria* /
ge *Satyria* sin, est autem satyriasis concitatio immodi *sis*.
ca libidinis, quam & satyrion vocant, quam Diosco
rides tradit & priapiscum appellari. Hinc herbe *Saty* Priapio
rio est nomen, que facit appetentiam veneris, habetq; *scos*.
hanc vim concitatricem, recentiores medici & interpre
tes Auicennę priapismum vocant. Posses etiam non in
scite siriasin legere, quonia siriasis morbus est infan *Siriasis*
tium, & quedam quasi exustio, vel ut alij autumant, di
stillatio, de qua Plinius, xxxij. Siriasis infantium spon
gia frigida crebro humefacto, rana inuersa ad alliga
ta efficacissime sanat. Nomen inditum est vel a Sirio
stella in ore canicule feruentissima, vel a Siris cavernis
quia circa cerebri cavernas fiat inflammatio. ego ta
men existimo hoc in loco Galeni non siriasin lege
dum esse, sed Satyriasin, prout docuimus. Eoq; ma
gis, quod in eodem loco post paulo ait. Satyriasin sic
ri in pueris ex aspectu puellę, quod nimirum referen
dum est ad rei venerię concitationem.

Voniam paulo ante incidimus in mentio
nem Auicennę, inter medicos celeberrimi,
q corriganus apud eundem quasi transeun
ter, dictionem inscitissimam charonia, quę
dicio cum futilis sit & nihili, pro ea substitues *Chiroia*
ronia, sunt autem Chironia vlcera insanabilia, non tam
ex eo dicta, q Chiron ea sanauerit, q passus sit. Fu *Chiroia*
it quidem Chiron in medicina prestantissimus, ut po
te qui herbariam & medicamentaria inuenerit, a quo
Centaurion & Chironion herbe cognominant. Hic *Chiron*
olim cum Hercule suscepisset hospicio, atq; arma her
culanea prætaret, sagitta excidit in pedem, ex quo
G

ANNOTATIONES

χείρων
 ον.
 ελκος.

 vulnere factū est vlcus insanabile, atq; ita obiit mor-
 tem. Vnde puerbium. χείρωνιον ελκος. i. chironiū vl-
 cus de vlceribus insanabilibus. Plinius in. xxv. autu-
 mat Chironem ex eo sagitte herculeę vulnere cōua-
 luiffe, curatūq; esse herba Centaurio, quam aliqui ob
 id Chironium vocauerunt. Ouidius in fastis, memorat
 Chironē occubuisse ex ictu sagitte, quæ erat infecta
 Lerneę sanguine Echidne, & ita receptum in cœlum
 factum esse sagittariū, inibiq; cōmeminit historie his
 versibus.

Dumq; senex tractat squalentia tela venenis
 Excidit, & leuo fixa sagitta pede est.
 Ingemuit Chiron, traxitq; a corpore ferrum
 Et gemit Alcides, Hemoniusq; puer.

Lutū si
 gillatū.

 Enarremus id quoq; quid sit apud eundem Auicē-
 nam lutum sigillatū, quod in codicibus Galeni dicitur
 terra sigillata, cuius tam frequens mentio est, apud vtrūq;
 tam multiplex vsus in medicamentis, tam efficax vis in
 antidotis, q̄ in medicina tam p̄clara res habet. Scito
 igitur esse quandā speciē rubricę, quā terrā Lēniam
 vocant colore minio proximā, quę in insula Lēno nasce-
 batur, vnde & nomen multū antiq; celebrata, vt inq̄t
 Plinius in. xxxv. Venundabat hæc non nisi signata.

 Sphra-
 gis vñ.

 vnde & Sphragidem appellauere. σφραγίς enim grę-
 ce dicitur sigillū siue signaculū. hinc interpretes Auicēne
 lutum sigillatū interpretes Galeni terram sigillatam
 parū feliciter verterūt. Cur autē dicat Plinius signatā
 hęc rubricā Lēniam venūdari solitā, non erit ab re id
 fufius explicare, vt trib; pariter scriptoribus Galeno
 Auicēne, Plinio vna opera opem feram, & tenebrico-
 sis locis lumē in fundā. In insula Lēno sacerdos Dia-
 ne rubricā terram ex antro q̄dam effossā, reuerēter

post pacta sacrificia deportat in urbem, eaq; aqua ad mixta, pingue ac lutosam efficiens, vbi est diligenter cōcinata, signo Dianę sacro obsignat, & mox ita vendat. Dioscorides refert in. v. terrā Lēniam misce- ri cū sanguine caprino, eaq; signari. ΕΙΧΩΝΙ ΑΙΥΩΣ hoc ē imagine caprę, & ob id sphragida vocari. Galenus li. ix. simpliciū, memorat se sphragidis huiusce noscen- de causa nauigasse in insula Lēnon, q̄ in re secutus est vestigia magnorū phōrę, qui discēdi causa lustrabant orbē terrarę, penitissimasq; atq; ignotissimas gentes penetrabāt, sicut tempibus priscis Pythagoras. Em- pedocles, Democritus & Plato ad magiā descendam nauigauere pegrinationib; susceptis, quā reuersi p̄- dicauerūt atq; in arcanis habuerūt, cōsimiliter Apol- lonius Tyaneus gymnosophistas Indorę, phōs Ethi- opum, sacerdotes Aegyptiorę accessit, & inspexit & collocutus est, nam vt inqt verissime Seneca hoī tam diu discendū est q̄ diu nesciat, imo q̄ diu viuat. & vt canūt musæ gręcorę ΟΥΔΕΝ ΓΛΥΧΗ ΤΕΡΟΝΗ ΠΑΝ ΕΙΔΕΝΑΙ Qd̄ significat nil dulcius esse q̄ cūcta nouisse. hoīes em̄ natura scire desiderāt, isitusc; mortalib; est amor cognitionis, & sitis q̄dam inexplebilis, non tam ma- gna q̄ noua discendi. Galenus ergo cū esset, vt nemo nō nouit, eruditissimus ac polyhistor. i. multiscius res- rumq; maxime ad medicinā pertinentiū peculiariter curiosus, merito cōstituit Lēnon inuisere, vt quod di- dicerat ex mutis, vt aiunt, magistris, id p̄sens videret contemplareq; sphragida, hoc est, rubricā Lēniam si- gillatā, cuius in medicina mirabiles sunt effectus, Le- mion phragis, pro Lēnia sphragis mendose fere sem- per legitur apud eundem. Occurrat fortassis hoc in loco medicorū caterua dicentiū. Quid opus est tam

Cā di-
scēdi pe-
regrina-
tiones.

ANNOTATIONES

solenter tamq̃ curiose verba in Galeno perpendere?
nam scire medicinam sicuti leges, est non verba tene-
re, sed vim ac potestatem. Præterea ægrotus, nō tam
dîsertum medicū querit q̃ salutarem, nec vt elegan-
tior sit in loquendo q̃ medendo, scio nec inficior nō
tam elegantiam verborū, q̃ scientiā medicamētorū in
medico esse spectandā, scio ipsum Galenū. sexcentis
in locis, proclamare se de verbis nō magnopere esse
solicitū, & medico rem cure esse oportere, non noīa.

Ad me
dicos.

Sed vos interrogo medici, qui non estis Galeno cō-
parandi, qui nec sententiās excellentissimi scriptoris,
nec verba percipitis, quomodo emplastra, malagmas
ta, cerata, pastillos, medicamenta salubriter cōficietis
si res illas ignoratis ex quibus conficiant, si verba non
intelligitis, quibus res ipsę significant, quę rerū caus-
sa reperta sunt. Verū sicut indecorū est iurisperito
ius in quo verset ignorare, Ita medico turpe esse cen-
semus in rebus ad medicinam pertinentibus halluci-
nari. Et quia dicunt ad pondera rerum penetrandum
esse, non ad verborū amœnitates diuersitandū, & san-
guinem ac medullam sententiarū esse introspiciendā
omissa cute corticeq; verborum, ego hercle non dispi-
cio, quomodo sanguis & medulla interior introspic-
i possit, nisi cutis & cortex ante diligenter exploretur.

Quinu
cleū es
se vult.

Nam qui e nuce nucleum esse vult, frangit nucē. qui
ex libris vult sententiās eruere atq; p̃nitus exprome-
re, necesse est vt verborum corticem ante perumpat,
nec interiora pandunt, nisi exteriora ante patefcant.
Et nulla p̃fecto ars curiosus, cautius, vigilantius ho-
mini discendā, tractandā, emeditandā est, q̃ medici-
na, quoniā nulla est piculosior. Siquidem in hac agit
salus hominum & vita, qua nihil est preciosius, nihil

mortalibus carius, adeo blanda est spirandi viuendiq;
 dulcedo. Suppudet scribere, scribā tamen, utaq; alie
 na lingua, ut omnem effugiam criminationem. Me
 dici de malis loquor & imperitis, discūt, ut Plinij ver
 bis utar, periculis nostris, & experimenta per mortes
 agunt, & animas nostras negociant, & cum nulla sit
 lex quæ puniat inscitiam capitalem, medico tantū ho
 minem occidisse summa impunitas est, id autē potis
 simū euenit ex ignoratione rerum medicarū. Vnde
 fit ut identidem potionē mortiferam ppinent pro sa
 lutifera, ut pro cinnabari, quæ fit permixto draconis
 & elephanti sanguine, in antidotis, medicamentisq;
 vtilissima, utantur minio, cui cinnabari est nomē, qd
 venenum esse quis dubitat. Verum ne videar opus
 censorium obiurgandis medicorū noxis intempesti
 ue suscepisse, regrediar ad instituti operis executionē
 q̄ mendę ex libris Galeni tollunt, tortuosa corrigun
 tur, obscura illuminant, qua in mentione subit illud
 ex libro prognosticorum, Elandea legi pro Hellada.
 .i. Græciam, de qua Plinius, ab Isthmi angustijs Hel
 las incipit, a nostris græcia appellata. Itē ypater in eos
 dem, mendose dicitur pro ypatos, id est, cōsul. & Eu
 parcus vrbis pro eparchus, id est, præfectus vrbis.

Item in libro de partibus medicę artis, ciromica
 sæpe nominat pro geroconsa, id est, medicina senū
 sicut pedofica p pederotrophica, id est, medicina &
 alimentis puerorum, & pedotribus pro pedotriues. Pedotri
 Qui est magister exercitationis, & exercitator agili
 ues.
 tatis in pueris, cuius apud Aristotelem, Plutarchū, Lu
 lium Pollucem scriptores omnis est mentio, meminit
 & Plato in libro de philosophia, apud quem in Gor Plato.
 gia inquit Socrates, pedotriuis opus esse, corpora ho

G iij

Experi
 mēta p
 mortes
 agunt

cacosto
 machof
 Tullius
 minū formosa robustaq; reddere Legimus Ciceronē
 cū esset valitudinarius & cacostomachos, dedisse ope
 ram pedotriue, atq; ita corpus robustius firmiusq; fe
 cisse, ambulatio inqt est opatio scelei, & pticule in sce
 leis sunt. Expone, ambulatio est opatio crurū, & i cru
 ribus sunt pticule, græci. n. τὰ σκελη crura appellant
 vocabulo notissimo. sed hoc i loco dictio ē neq; vere
 græca neq; Romana, sed plane adulterina atq; absur
 da, sepe noiat epsima siriū ciceronē, quæ dictiōes neq;
 hellenismos neq; latinitatē bene redolent, cū epsima
 εψεμα & ciceon legendū sit, est aut epsima græco
 Sapa vocabulo id qd' nostri sapā vocāt, fit musto vsq; ad ter
 Defru- tiam ptem mēsure decocto, qd' vbi factū ad dimidiū
 tum. est, vt docet Plinius, defrutū vocamus. id græci & ma
 xime Attici σειριον q; appellāt, de q' Dioscorides sic
 refert και οκαρετομενον του γλευκουσ σειριου και ετη
 μα καλουμενου. i. decocto musto fit siriū, qd' & epsi
 ma vocāt. Præterea græci σειριον appellant decoctū fi
 corū siccarū & ppinguiū, qd' in medendo habet vim
 Cyceō. discutienti & abstergēdi. Cyceon vero genus est po
 tiōis, cuius mentionē copiosam facit Homerus in vn
 decima Iliados Rhapsodia, scribēs quēadmodū puel
 la noie Ecamedā pparauit potione, quā ciceonem vo
 cant, cui vinū prāniū, caprinū caseū, vna cū farina can
 dida cōmiscuit, atq; ita pparatā Nestori et Machaoni
 siti cōfectis ppinauit, eaq; potione oēm sitim penit⁹
 sedauit. De ciceōe ait Suidas. κυκεων πομα εκ διαφο
 ρων μιγματων κρηναμενον Cyceon est potio ex diuer
 sis mixturis tēperata. Apd'eundē sepe leges, opū cyri
 cum perperā scribi, p opon cyrenaicō, q' vocabulo si
 gnificatur Laser. qui est succus laserpitij siue silphij,
 magnificus in vsu medicamentisq;, & vt auctor est Plⁱ

nus. Lafer e Silphio pfluens inter eximia est naturæ
 dona numeratū. Ideo autē opos cyrenaicos appellat,
 quia i eyrenaica puincia clarissimus est. Dioscorides
 οἶον κυρεναϊκόν noiat, cuius meminit & Palladius in
 ij. In noibus arborū, frugū, olerū, rerūq; metālica
 rum mēde innumerē cōspiciunt, & noia depratata
 ac maculosa scaturiūt, ad quē repurganda opus foret
 fūsto volumine. Qd si vita suppetet, & deus votis ac
 fata subscriperit, ex nostra aliqñ officina fabrefactū
 expolitūq; promēt, vna cum appendicibus ad legalē
 doctrinā p̄tinētibus, vt vno volumie p̄sim medicinę
 & iuris ciuilis scientię studiosis, hoc em̄ mihi prope
 vnum p̄positū est, hic scopos, hoc signū, vt pro virili
 parte foueam, instituaq; tirocinia adulescentulorū, vt
 in re l̄aria titubantib⁹ fulcimēta suppedite, vt deniq;
 imitet Democritū, quē nimio iuuādī mortales studio
 interdū plapsū ferūt. malo. n. perrare nōnunq;, & inci
 dere in culpā, vt ego sentio, ignoscibilē, q̄ diutino se
 nescere silētio, & funesto veterno torpescere. egdem
 ex castris oratoris, in medicorū & iuriscōsultorū atq;
 philosophorū castra subinde me cōfero, nō tamen vt
 trāsfuga, sed vt explorator. Nolo qdem esse medicus
 vt Hippocrates, nō tamē expers medicinę, qua salus
 cōtinet. Nolo esse iuriscōsultus vt Scquola, nō tamē
 penitus explosus a cōtubernio iuriscōsultorū. Nolo
 esse philosophus vt Plato, non tamē omnino alienus
 a secta philosophorū & schola. hæc autē si penitus iro
 spicere non licet, saltem a limine saluto, & vt celeberr
 rimi scriptores dixere, magnę rei quātulūcunq; poss
 federis fuisse participem, non minima est gloria, & sa
 tius est plura studiorum genera nouisse mediocriter, diocrit.
 si non possis vnū aliquid insigniter. Sed ne extra can

A limie

saluto,

Pfa me

IIXXX ANNOTATIONES

cellos instituti operis euaget oſo, iam inhibēdi sunt
 remi, & vela cōplicanda, ac portus petendus iam ex-
 tremā manus imponēda opusculo est, in quo vereor,
 nedum amphoram formare incipio, vrceū finxerim.
 Tu vero Antistes maxime, quicquid est istud munu-
 sculi, libēs cape, quod si facit ad stomachum tuū, qđ
 si tibi probat, tuiq; similibus bene est, nulla fit operę
 impenseq; iactura. pluris em̄ facio vnus eruditi, lau-
 dationem, q̄ sexcentorū male litteratorū vituperatio-
 nem. Deus Optimus Maximus te sospitē atq; floren-
 tem in diuturna felicitate cōseruet. Viuas valeatq;
 Beroaldi tui memor.

Eiusdem Endecasyllabon ad Libellum.

Sunt fratres tibi plurimi Libelle
 Omnes legitimi, probi, pudici,
 Quorum quisq; suos habet patronos
 Claros Stemmate, nobilesq; censu.
 Quorum p̄sidio nihil timentes
 Florent & volitant per eruditos,
 Sed tu quem tibi vindicem libelle
 Sacro de grege quem paras patronum?
 Erasmus eligis: optio est beata.
 Nam quis doctior hoc, benigniorq;
 Quis p̄stantior elegantiorq;
 Qui morum probitate perpolitus
 Inter pontifices, episcoposq;
 Instar sideris enitet decori.
 I. iam curriculo ad tuum patronum
 Quo sub vindice nec grauem Catonem,
 Narem aut Rhinoceroticam timebis.

FINIS.

INDEX

Index quo dicto ci-	folio,	xiiij.
tius querenti	Aphroscorodon	xxviij
quoduis oc-	Apropirica pro Apocriti-	
currat.	ca.	eodem
A	Apua,	xxvi.
Abderite	Aqua puteana, cur frigi-	
Abdericon	da in estate	vij. & xi.
Abstinentia	Aque causa pestis,	xiiij.
Achrades pro Alcadres.	Aglo saluberrimus	xv.
fflio.	Aglo gignit mares eodē.	
Achras,	Argestes	xiiij.
Aculeus turturis.	Argleuces	xxviij.
Aigleuces	Aristippi timor	xi.
Alabandos.	Aristotelis laus.	v.
Alberti magni laus	Aristotelis sentētia de ter-	
Alexicacos	remotu.	eodem
Alexiterion.	Aruiisū p anisinū.	xxviij
Alexipharmacū	Auster pestifer	xiiij
Alyatte.	Auster gignit foeminas,	
Anaximenis opinio	folio	xv.
Anacharsis	Auicenna.	xi.
Anaxagoras		
Antiparistasis.	B	
Anthonius musa	Bentiuolorā laus	iiij.
Apathia	Brasmatie	vij.
Apia	Biothanatus.	xij.
Apicij cōmentū		
Appoloniāte	C	
Apollo vnde	Cacexia	xvij.
Apollo pharetratus cur s	Cacexia p cachosia	xvij
	&	xxviij.
	H	

INDEX

Cathectici.	xij.	Defrutū quid	xxxj.
Cacochyla.	xvij.	Deleterion	xxij.
Cacochyma.	xvij.	Democriti p̄ia	xx. et xxij
Cacostomachus.	xxxj.	Descriptis pestilētię	xvi.
Camillus peste mortuus.		Dyacromion pro Dyacro-	
folio	xij.	simos	xxvij.
Camilla	ij.	Diascoridon pro Diasco-	
Canon Polycleti	xxij	ron	xxvij
Cathectica, pro Catheli-		Dispnoea p̄ disma.	xxvij
ca.	xxvij	Dolia duo Iouis	i.
Chasma	vij.	Domus Grammaticę	ij.
Cecubū percubū	xxvij	milis.	i.
Celtica p̄ elctica	eodē.	Domus Bentiuolorū	ij.
Centauria	xxvij		
Cicen p̄ ciceone	xxxj	E	
Cinnabaris	eodem	Elctica p̄ celtica	xxvij.
Cynocauma	xxv	Elephātes quid terreat.	i.
Chiron	xxix.	Empedoclis remedia.	xx.
Chiroia p̄ charōia	eodē.	Ennosigeus.	v
Chorus	xij.	Eparchus pro Euparcus.	
Clades Nicomedensium		folio	xxxj
folio	vij.	Epidemus,	xv.
Constitutio	xxi.	Epilepsia	xi.
Cōtagio pestilētię	xvij.	Epsēma p̄ epsima	xxxj
Copaides,	xxvi.	Esopon p̄ ysopū	xxv.
Craſis	xvij. & xxi	Euaporationes causa rez	
Crocomagma pro croco-		multarum.	v
magnetis.	xxvij.	Euectici	xxvij.
D		Euexia	eodem.
Dauidi optio facta	xij.	Exēplū Thrasibuli	xxv.
		Exm̄ Nicomedis,	xxvij.

INDEX

Exemplū Aristippi xi.

F

Falernū p. falarinū xxviij.
Frugalitas bona xvij.
Fulciobitus xij.

G

Garum xxvij.
Gauranum pro Galaria
num. xxviij.
Geroforia xxv.
Gerocomia, pro Ciroco
mica. xxvii.
Gelesteos xxviij.
Gleucos. eodem.
Gleucinū oleum xxviij.
Gonorhoei pro gomorei
folio. xxiiij.

H

Hellada p. Elandea xxxi.
Heracia xxvij.
Heradius p. heradius eo.
Hercules alexicacos xx.
Hydrophobia xxv.
Hydrophoui eodem.
Hypenemia pro hypore
mia. xxv.
Hippocratis medicina xix.

I

Ignis causa v.
Inclinatio ix.
Iulius pollux xxiiij.
Ira dei vij.

L

Lapis heracius xxvij.
Laser xxxij.
Laurete effectus xx.
Laus vincetij paleoti. iij.
Laus Ioānis Bētiuoli, eo.
Laus Aristotelis v.
Laus Alberti vi.
Lēnia terra xxix.
Lepida xxiiij.
Ligusticū xxvi.
λίμος xv.
Liuius xxvij.
Lucretius vi.
Luna instar cōsulis vi.
λοιμος. xv.
Loemodes eodem.
Lutū sigillatū vñ xxix.

M

Magnes vnde xxvij.
Mediocritas xij.
Melecides fatuus xxij.

H ij

INDEX

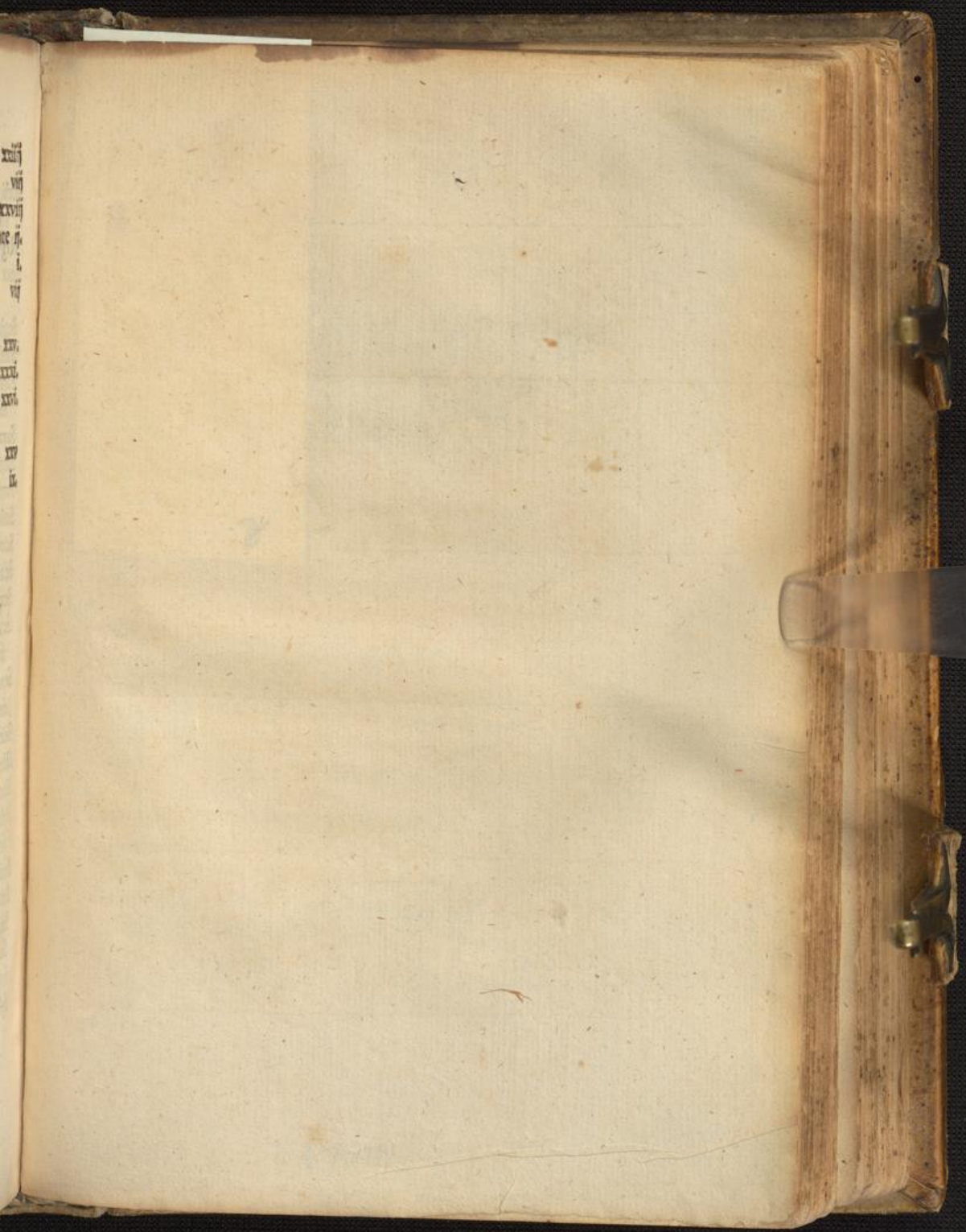
R		Straton	vij.
Religio remediū pestis		Subuentana oua	xxv.
folio	xix.	Succussio	ix.
Regula Polycleti	xxij	Suidas	xxij. & xxxi.
S		Suspirium	xxvij.
T			
Sagittarij signū	xxix.	Templa timosa	ij.
Sanitas.	xij.	Terra sigillata qd sit	xxix
Sapiens apud insipientes		Terremotus causę q̄	v.
folio	xxij	Terremotus quid	vij
Sapa	xxxj	Terremotus effectus fo.	
Satyriasis p̄ sirialis	xxix	Terremotus sub Galeno	
Satyriū	eodem.	folio	vij.
Sceleis	xxxj.	Terremo. sub tyberio eo.	
Sciotericon	v	Terremotus in Gallia.	v
Selachia	xxiiij.	Terremotus signa	ix.
Semnon	ij	Terremotus plagia.	eo.
Senes nō sentire pestem.		Terremotus remedia	x.
folio	xxi.	Thales	v
Septētrionales fortes cur		Theriace vnde	xxi.
folio	x	Thrasibulus	xxv.
Sideritis	xxvij.	Thrucidides	xvi.
Sidera vñ p̄ ascunt.	xiiij.	Togata.	v.
Silius.	xxvij.	Torpedo.	xxiiij
Siphones pro sympones		Trimma	xxvi.
folio	xxvij.	Tremor terre & in corpo	
Syringia	eodem.	re	vi
Sirialis	xxix.	Tremor	ix.
Sirius.	xv	Trias	iiij.
Socrates.	xvij	Trigon.	xxiiij.
Sol instar regis	vi.		
Sphragis	xxix		

H ij

INDEX

Trismegistus.	ix.	Viuparū	xxiij
Trochisci	xxiij.	Vlpianus	vij
Tropei	xxv	Vlpicum	xxviij
ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ	v. z vi	Votoꝝ locus i pauore	ij.
ΘΗΣ.	xxij.	Vrbs quid	i.
ΘΗΣΙΧ.	eodem.	Vrbes. xij. pstrate	vij
Turris Bentiuoloꝝ.	iiij	Y	
V		Ydrophorbía	xxv.
Venti pestilētię cā.	xiiij	Ypatos p ypater	xxxi.
Vigilię noxię.	xv.	Ypotrimma	xxvi.
Victus simplex saluber.		Z	
folio	xviiij.	Zephyria	xxv
Victruuius	xiiij.	Zodiacus	ix.
Vinū contra pestē	xxi	τελαο	
Virtutes naturales	xxviij		

Hoc, Philippi Beroaldi de terremoto, opus
 Argentorati in Mathia Schurerij Hel
 uetensis officina, stāncis calamis,
 excruptū est, Anno, IHESV,
 in cuius obitu tota machi
 na portentoso, necnō
 nature insueto
 tremore con
 cussa fuit.
 M. D. X.
 Mense Maij,

B, VII, 8.

